

ΚΛΕΙΩ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΔΕΙΨΙΑΪ.

Τόμος Γ'.

ΑΡΙΘΜ. 14 (62).

Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους, ἰεξιμῆρος μόνον καὶ προπληρωτέα: Πεντηζοῦ φράγμα. χρ. 10 ἢ μάκρ. 8.

ΕΤΟΣ Γ'.

τῇ 15/27. Ἰουλίου 1887.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1839, ἔνθα καὶ ἐπέρανε κατὰ τὸ 1859 τὰς νομικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, γράψας ἐναίσημον διατριβὴν „Περὶ Ὀρκωτικοῦ συστήματος“.

Πρὶν ἢ παρακολουθήσωμεν τὸν Ἄγγελον Βλάχον, νεώτατον καὶ ἀριστεύσαντα ἤδη διδάκτορα, εἰς τὸ κοινωνικὸν αὐτοῦ στάδιον, ἀνάγκη νὰ προτάξωμεν ὀλίγας τινὰς λέξεις περὶ τῆς φιλολογικῆς του μορφώσεως κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν. Δεκατετραετὴς μόλις ἤρχισε νὰ γράφῃ στίχους, ἀφοῦ ἤδη πρὸ ἔτους εἶχε δημοσιεύσει ἐν τῇ „Ἐφημερίδι τῶν Μαθητῶν“ τὴν πρώτην ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετάφρασίν του. Δεκαεπταετὴς φοιτητῆς συνέγραψε γλαφυρὰν μονογραφίαν „περὶ Ὑπάτων καὶ Ὑπατείας παρὰ Ῥωμαίους“, ἡ δὲ ὑπὸ τὸν τίτλον „Ἠοῦς“ συλλογὴ τῶν πρώτων ποιήσεών του δὲν εἶνε διόλου μεταγενεστέρη. Σύγχρονος ἐπίσης εἶνε καὶ „ὁ διδάσκαλος τῆς Γαλλικῆς“, ἀνωνύμως ἐκδοθεὶς, κατὰ ἐν δὲ μόνον ἔτος νεωτέρη ἢ μετάφρασις τῆς „Βαλεντίνης“ τῆς Γεωργίας Σάνδης. Ταύτη ἐπηκολούθησε νέα ποιήσεων συλλογὴ, αἱ „Ὁρα“.

Διδάκτωρ, ποιητῆς, συγγραφέως, καλλίστης οἰκογενείας υἱὸς καὶ μόνον εἰκοσαετῆς προσελήφθη ὡς ἀκόλουθος ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν, παραιτηθεὶς δὲ μετὰ τριετίαν τῆς θέσεως ταύτης ἦλθε κατὰ τὸ ΚΛΕΙΩ. ΤΟΜΟΣ Γ'.

1861 εἰς Γερμανίαν χάριν εὐρυτέρας παιδείσεως, καὶ διέμεινε ἐνταῦθα μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ 1863. Ἐν τῷ μεταξῷ τούτῳ ἐδημοσίευσεν τὰς „Σφαγὰς τῆς Συρίας“, δρᾶμα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μεταφρασθὲν, τὸ ὡραῖον ἔπος του, τὸν „Φειδίαν καὶ Περικλέα“ καὶ μετὰ ἐν ἔτος τὰς „Ποιητικὰς μελέτας“ τοῦ Λαμαρτίνου, ἐμμέτρως μεταφρασθείσας. Κατὰ τὸ 1864 ἐπίσης ἐξέδωκε γερμανιστὶ Γραμματικὴν τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης, τετράκις μέχρι τοῦ 1883 ἀνατυπωθεῖσαν

πρῶτῳ τῷ μεγίστῳ τῆς πόλεως ἡμῶν ἐκδοτικῷ καταστήματι τοῦ Brockhaus.

Ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας ἐδέχθη τὴν προταθεῖσαν αὐτῷ θέσιν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅπου καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ 1865, παραιτηθεὶς τότε, ἵνα ἐκτεθῇ εἰς τὰς πρώτας Βουλευτικὰς ἐκλογὰς τῇ προτροπῇ τῶν πολιτικῶν φίλων τοῦ κατὰ τὸ 1864 ἀποθανόντος πατρὸς του. Ἀποτυχῶν, διωρίσθη ἀμέσως τότε, κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1865 Τμηματάρχης τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου, ὅθεν ἀπεχώρησε τῷ 1868, ἵνα ἐκτεθῇ καὶ πάλιν εἰς τὸν Βουλευτικὸν ἀγῶνα. Ἀποτυχῶν καὶ εἰς τὰς ἐκλογὰς ἐπεινας ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο ἐπομένας, τὰς τοῦ 1869 καὶ 1871, ἔμεινε ἰδιωτεύων, δηλ. δημοσιογραφῶν καὶ ἀκαταπαύστως θεραπεύων τὰς Μοῦ-

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Πρέσβευτῆς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἐν Βερολίνῳ.

σας μέχρι τοῦ 1875. — Κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε τὰ ἐξῆς ἔργα: Τὸς „Στίχους“, ποιήματα λυρικά, τῷ 1865. Τὸ ἐπόμενον ἔτος συνέγραψε „Τὸ Ὀμηρικὸν ζήτημα“, λαμπρὴν ἐπιστημονικὴν πραγματείαν, βραβευθεῖσαν. Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετέφρασε τὴν „ἱστορίαν ἐνὸς Ζουάβου“, ἐξέδωκε τὰ βραβευθέντα λυρικά ποιήματά του „ἐκ τῶν ἐνότων“, τὸν „Ἀντίνοον“, δρᾶμα τοῦ Paul Heyse, ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταφρασθέν, καὶ τὸν „Ἱερώνυμον Σαλπικτήν“ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. Πάντα ταῦτα ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, τοῦ 1866, ὅπερ προσεπόρισεν αὐτῷ δύο ἐν διαγωνισμοῖς στεφάνους. Κατὰ τὸ 1868 μετέφρασεν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τὸν „Κλαβίγιον“ τοῦ Goethe. Κατὰ τὸ 1870 ἐξέδωκε τὴν „Νεοελληνικὴν Χρηστομάθειαν“ του (Leipzig, παρὰ Brockhaus), τὸ δεύτερον ἐκδοθεῖσαν κατὰ τὸ 1883, καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος τὸ „Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικόν“ του.

Κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἔτος, 1871, ἐδημοσίευσε τόμον ὀλόκληρον Κωμωδιῶν, ὧν τρεῖς ἔβραβεύθησαν. Εἰς τὸ φιλολογικὸν τοῦτο εἶδος οὐδαμῶς σχεδὸν ὑπολείπεται τῆς τελειότητος, ὅσον ἐφικτὴν δύναται ἢ ἀναδειξοῦσιν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος παρ' ἡμῖν τὰ ἀπλαστα ἔτι κοινωνικὰ ἦθη καὶ ἡ πίστις τούτων ἐρμηνεύτρια γλῶσσα. Ἡ „Κόρη τοῦ Παντοπώλου“ καὶ ὁ „Γάμος τοῦ Κουτρούλη“ τοῦ Ραγκαβῆ δὲν θὰ λησμονηθῶσιν ὡς τὰ πλεῖστα ἡμερόβια προϊόντα τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας.

Κατὰ τὸ 1872 ἔγραψε τὴν „Ἀηδόνα καὶ τὸ Ἴον“, μετέφρασε δ' ἐκ τοῦ γαλλικοῦ τὴν τραγωδίαν τοῦ Richat „Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις“. Τὸ ἐπόμενον δ' ἔτος δύο εἶδον τὸ φῶς νέα κωμωδία του „Ὁ Ὑδροπότης σύζυγος“ καὶ „Διατὶ δὲν χορεύει“. Κατὰ τὸ 1875 ἐδημοσίευσε τὴν κριτικὴν μελέτην του „περὶ Παναγιώτου Σούτσου“, ὁμοίαν „περὶ Ἰωάννου Καρασούτσου“ καὶ μονόπρακτον γαλλικὴν κωμωδίαν „A qui l'aurea“. Τῷ 1875 ἐξέδωκε νέα „Αὐρικά ποιήματα“, κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐδημοσίευσε καὶ τὸν β'. τόμον τῆς λαμπρᾶς μεταφράσεώς του „τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος“ τοῦ Μενδελωῖνος. Συγχρόνως ἔγραψε καὶ τὴν „Εἰσήγησιν τοῦ δραματικοῦ Νικοδημίου ἀγῶνος“.

Ἐἶχεν ἤδη πρὸ ἔτους κληθῆ εἰς τὴν θέσιν Τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, οὗ τινος ἀνέλαβε κατὰ τὸ 1880 καὶ διηύθυνε μέχρι τοῦ 1885 τὴν Γενικὴν Γραμματείαν. Τὸ ὕψηλόν τοῦτο ὑπόργημα σημαίνει παρ' ἡμῖν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι παρὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς κυβερνήσεις ἡ Γραμματεία τοῦ Κράτους, χωρὶς μάλιστα νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀπειρία ἐνίων ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς παρ' ἡμῖν ὑπουργῶν, οὐς πρὸ τῆς ἐδίδασκεν, ἀντὶ νὰ ὑπηρετῆ ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος.

Κατὰ τὸ 1877 δεινότερον ἀνάλαβεν ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἀγῶνα, τὴν καλολογικὴν ἐκείνην πρὸς τὸν κύριον Ροῦδην μονομαχίαν, αὐτὸν ἐκείνον, ὅστις ἔκρινε μετ' ἀπαραμίλλου χάριτος καὶ δυνάμεως λόγου τὰς κωμωδίας τούτου πρὸ ἑκαετίας ἐν τῷ Αἰώνι, διαθερίζων ἐν Χίω καὶ ἐν τρυφῶν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς „Κόρης τοῦ Παντοπώλου“, καὶ

τῶν λοιπῶν τῆς μνησθείσης συλλογῆς ἔργων. Δεκαετία ἦδη παρήλθεν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ὅσοι ἔγραψαν τότε στίχους σκυθρωποὶ ἀκόμη ὁμολογοῦσι τὰ φοβερὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑδροθεραπευτικῆς τοῦ „Νέου Κριτικοῦ“ μεθόδου, οὐδεμία ὁμῶς σήμερον ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ οἰαδήποτε τῆς Ἀνατολῆς ἀτμόσφαιρα εἶνε ἀδύνατον νὰ καθαρισθῆ καὶ ν' ἀπαστραφῆ εἰς ποιητικὴν αἰθρίαν καὶ αἰγλὴν διὰ μόνου τοῦ ἔγγενους τῆς ἐμπνεύσεως σπινθῆρος.

Κατὰ τὸ 1879 ἐξέδωκεν ὁ Ἄγγελος Βλάχος τὸν βραβευθέντα „Νάθαν τὸν Σοφόν“ τοῦ Lessing, εἶχε δὲ προηγηθῆ τούτου ἡ „περὶ Τερτσέτη“ καὶ ἡ ἄλλη „περὶ Γ. Ζαλοκώστα“ κριτικὴ μελέτη. Ἀναριθμητοὶ εἶνε αἱ μεταφράσεις μυθιστορημάτων ἐν τῇ „Ἐστία“, ἐξ ὧν σημειοῦμεν τὴν „Περίοδον τῆς Γῆς ἐν ἡμέραις 80“ (J. Verne) καὶ „Κινέζου παθῆματα ἐν Κίνα“ (τοῦ αὐτοῦ), τὴν „Εὐγενίαν Γρανδέ“ (Balzac), τὸν „Ἰατρὸν Ἀντώνιον“ (Ruffini), τὸν „Μαρκήσιον Βίλλερμν“ (G. Sand) καὶ πλείστας ἄλλας. — Κατὰ τὸ 1864 μετέφρασεν ἐν τῇ „Χρυσοαλλίδι“ τοὺς Götter im Exil τοῦ Heine.

Ἐκ τῶν χαριστάτων πρωτοτύπων διηγημάτων του σημειοῦμεν τὰ ἐξῆς: „Λαυριακῆς μετοχῆς ἀπομνημονεύματα“, „ἡ Ἐσπερίς τοῦ κ. Σουσαμάκη“, „ὁ πρῶτος Λαχνός“, „τὸ δῶρον τῆς θείας“, „τὰ χρήματα“, καὶ ἄλλα, τὰ πλεῖστα ἐν τῇ „Ἐστία“ δημοσιευθέντα. — Ἐκ τῶν κριτικῶν, αἰσθητικῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ μελετῶν γνωρίζομεν τὰς ἐξῆς: „περὶ ἑλληνικοῦ θεάτρου“, „ἡ φυσιολογικὴ σχολή“, „ἄρτος πιτυρίτης“, „Ἕλληνας καὶ μισέλληνας“, „τὸ γαλλικὸν θέατρον ἐν Ἀθήναις“, „ἐκλογαὶ ἐν Μαρόκῳ“ ἐν διαφόροις περιοδικοῖς καὶ ἐφημερίσι δημοσιευθείσας, ὡς καὶ πλείστα ἄρθρα πολιτικά καὶ λόγους (πολιτικούς, πανηγυρικοὺς καὶ ἐπικηδείους, ἐκφωνηθέντας ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἐπὶ διαφόροις εὐκαιρίαις).

Εἰς τ' ἀνωτέρω προσθετόν ὅτι ὁ Ἄγγελος Βλάχος συνειργάσθη εἰς πάντα τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδοδομένα περιοδικὰ (Πανδώραν, Χρυσοαλλίδα, Ἐστίαν, Ἀθηναίον κτλ.) ὡς καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων (Αἰῶνα, Εὐνομίαν, Ἐφημερίδα, Ἀκρόπολιν, Νεολόγον — ὅν καὶ διηύθυνεν ἐπὶ τέσσαρας μῆνας — Ἰανουάρ. — Ἀπρὶλ. 1875), ὑπῆρξε πολλῶν ξένων ἐφημερίδων ἀνταποκριτῆς καὶ παντοτινὸς συνεργάτης τοῦ περιφήμου Conversations-Lexicon τοῦ Brockhaus. Πρὸ τινος ἠγγέλθη ἐξ Ἀθηνῶν ἡ εἰς τρεῖς τόμους ἐκδοσις τῶν πεζῶν αὐτοῦ ἔργων.

Καταγινόμενους δὲ εἰς περισυλλογὴν τῶν βιογραφικῶν ἢ μᾶλλον τῶν βιβλιογραφικῶν τούτων περὶ Ἀγγέλου Βλάχου σημειώσωμεν, προκατέλαβεν ἡμᾶς διπλῆ καὶ ἐξίσου εὐφρόσυνος περὶ αὐτοῦ εἰδήσις: ὅτι ἐξέδωκεν ἀρίστην ὀγδοήκοντα ποιημάτων τοῦ Heine ἔμμετρον μετάφρασιν καὶ ὅτι διωρίσθη Πρεσβυτῆς καὶ Πληρεξούσιος Ὑπουργὸς τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι τῆς Γερμανίας. Ἀναγινώσκοντες ἤδη ἡμεῖς τὸ λαμπρὸν τοῦτο τομίδιον καὶ ἔχοντες τὸν ἴδιον πλησίον μας, διπλᾶ ἀπευθύνομεν αὐτῷ συγχαρητήρια.

ΕΑΡΙΝΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ὑπὸ ΦΡΕΙΣΙΑΡΙΚΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Vischer.

(συνέχεια καὶ τέλος.)

Ὁ νεώτερος Ἕλληνας δὲν εἶνε ὀκνηρὸς, ὡς ἐλέχθη ἤδη, ἀλλ' ἀπεχθάνεται τὴν ἐργασίαν ἐν τοῖς ἐργοστασίαις — καὶ βδελύσσεται τὴν μεθῆν.

Τὰ κτήνη δὲν βασανίζονται, οὔτε τυραννοῦνται ὅπως ἐν Ἰταλίᾳ, ὅπου μετὰ σκληρότητος καταδιώκονται καὶ τὰ πτηνά. Ἄλλ' ὁ Ἕλληνας μετέχει ἄλλου τινὸς ἐλαττώματος,

κοινοῦ παρὰ τοῖς νοτιοῖς λαοῖς καὶ ἰδίᾳ τοῖς Ἰταλοῖς, ὅτι δηλαδὴ οὐδόλως φείδεται τῶν δασῶν, τ' ἀφίνει νὰ κατατρώγονται ὑπὸ τῶν αἰγῶν καὶ νὰ καίονται ὑπὸ τῶν ἀκρίτων ποιμένων. Ἐγὼ αὐτὸς εἶδον ὀλόκληρον δάσος καταβιβρωσκόμενον ὑπὸ τῶν φλογῶν. Ἐντεῦθεν προήλθεν ἡ φαλακρότης τῶν ἄλλοτε δασωδῶν ὄρεων.

Ὅποια τις δὲ εἶνε ἡ ἰδυσυγκρασία τοῦ λαοῦ; Ὁ νέος Ἕλληνας εἶνε αἱματώδης τὴν κρᾶσιν, ὅπως καὶ οἱ πρόγονοί του. Εἶνε περίεργος, εὐπιστος, ἡ φαντασία του ἐξάπτεται εὐκόλως, λαμπρύνει τὰ πράγματα, ὑπερτιμᾷ τὰ μέσα καὶ τὰς δυνάμεις του καὶ τολμᾷ ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν νὰ τολμήσῃ τις. Εἰς τοῦτο συμπαρομαρτεῖ καὶ ἡ κενοδοξία, καὶ κενόδοξοι εἶνε οἱ Ἕλληνες, ὅπως ὅλοι οἱ εὐφυεῖς ἄνθρωποι. Τὸ ταξίδιον τοῦ Ἐγγελ συνέπεσεν ἀκριβῶς πρὸς τὸν τελευταῖον φιλοπόλεμον πάταγον ὁ Δελγηγιάννης ἤθελε ν' ἀπειλήσῃ, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθομένου μόνον δι' ἀπειλῶν ὁ λαὸς ἐπίστευεν εἰς τὰς πολεμικὰς προθέσεις του καὶ τυφλώτων πρὸς τὰ πράγματα ἤλπιζε μέγαν θρίαμβον. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἦτο τεκμήριον αἱματώδους κρᾶσεως καὶ ἀνεμνήνησε τὰς παλαιὰς Ἀθῆνας καὶ τὴν κουφονοίαν, μεθ' ἧς αὐτὰ ἐπεχίρουν ἐκστρατείας, αἵτινες ἐπήνεγκον τὴν πτώσιν των. Ἄς ἀναγνώσῃ τις μόνον τί διηγείται ὁ Ἐγγελ κατ' ἡν ἡμέραν τὸ ἐκεῖ σύνταγμα ἔλαβε διαταγὴν ν' ἀπέλθῃ εἰς Θεσσαλίαν. Ὁ σκοπὸς βεβαίως ἦτο εἰγενέστερος καὶ δικαιοῦτερος παρὰ τότε, ὅτε αἱ Ἀθῆναι ὅλους τοὺς μαχίμους ἄνδρας των ἐξέπεμπον ὑπὸ τὸν Ἀλιβιάδην εἰς ἐκστρατείαν κατὰ τῆς Σικελίας, ἀλλὰ τότε, ὅπως καὶ νῦν, ἡ αὐτὴ ἐπεκράτει ὑπερβολικὴ καὶ τυφλὴ πεποιθήσις. Ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναγνώσῃ τις τὴν περιγραφὴν τοῦ Θεουκιδίδου ἐν τῷ „Πελοποννησιακῷ πολέμῳ“ διὰ νὰ πεισθῆ, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν μετεβλήθη. Φαντάζεται τις ἀληθῶς τὴν βοῆν τοῦ ὄχλου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀγορᾷ, ὅσας ἀναπαριστᾷ ἐν τῷ νῷ του τοὺς σημερινούς Ἕλληνας εἰς στιγμὰς τοιαύτης ἐξάψεως. — Οὐδαμῶς ὅμως ἦτο τόσον τυφλὸς ὁ ἐξοπλισμὸς κατὰ τὸν τελευταῖον μέγαν πόλεμον. Τότε ἡ Ἑλλάς ὄφειλε νὰ κινήθῃ ἡ ὑποουλοῦς πολιτικὴ μετὰ τὸν ὑπερ ἐλευθερίας ἀγῶνα εἶχεν ὀφείλει αὐτὴν τόσῳ μικρᾶν, ὥστε δὲν ἠδύνατο ν' ἀναπνέῃ μετὰ τὴν κίνησιν ταύτην τὸ ἐν Βερολίῳ συνέδριον ἐπεδίασεν αὐτῇ μέρος τῆς Ἡπειροῦ καὶ τῆς Θεσσαλίας, καὶ τοῦτο ὅμως μικρὸν, ἐλάχιστον δι' ἓνα λαόν, ὁ ὁποῖος εἶνε προωρισμένος εἰς μέγαν βίον καὶ πρὸς τοῦτο δὲν ἔχει ἔδαφος ἐπαρκές. Περὶ τούτου ἐξέφρασα τὴν γνώμην μου ἐν τῇ ἀνωτέρῳ μνημονευθείσῃ διατριβῇ („Altes und Neues“, 1. Τεύχος 1881: „Aus einer griechischen Reise“), ἐπιτρέπεται δὲ ἡ παραπομπὴ αὐτῆ εἰς τὴν θερμὴν συμπάθειαν πρὸς τὴν τύχην λαοῦ τείνοντος πρὸς τὴν πρόοδον καὶ εἰς τοῦτο σκληρῶς κωλυθέντος ὑπὸ τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Τὸ πνεῦμα τῆς σημερινῆς ἡμῶν ἐποχῆς ἀρέσκειται εἰς τὸ νὰ χλευάζῃ τοὺς εἰσέτι μικροὺς καὶ ἀδυνάτους λαούς, ὅταν οὗτοι θέλωσι νὰ ἐξέλθωσι, νὰ αἰωρηθῶσιν ὑψηλότερα τῆς θέσεώς των. Καὶ ὁ Kladderadatsch*) συγχάκις λαμβάνει αὐτοὺς ὡς ὑπόθεσιν τῶν γελοιογραφημάτων του. Ἀημονοῦσι δὲ ὅτι καὶ ἡ Πρωσσία ἐκ μικρῶν ἤρρισε. Πῶς μεταχειρίζονται νῦν τοὺς ἀτυχεῖς Βουλγάρους! Οὗτοι δὲν ἔχουσι τόσην εὐφροσύνην, ὅσην οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ θέλωσι ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς βαρβαρότητος· οὗτοι δὲν ἠλευθέρωσαν αὐτοὶ ἑαυτούς, ὅπως οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' ἐπραξαν ἐν τοῖς ὑστέροις κατορθώματα καὶ ὑπὸ τὰς ὀδη-

*) Πολιτικοσατυρική ἐφημερίς τοῦ Βερολίνου.

γίας γερμανοῦ ἥρωος ἐπολέμησαν καὶ αὐτοὶ ὡς ἥρωες. Ἀντὶ τούτου δὲ κακοποιοῦνται σήμερον ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας κατὰ τρόπον, τὸν ὁποῖον δὲν δυνάμεθα ἄλλως ν' ἀποκαλέσωμεν, παρὰ σατανικόν. Διότι σατανικὸς βεβαίως εἶνε ὁ σύνδυασις κτηνώδους ἀγροικίας καὶ ἐπιτρίπτου πονηρίας. Ἡ συνύφανσις συνωμοσιῶν πρὸς εὐρεσιν προφάσεως ἀναμίξεως, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς τιμωρίας τῶν συνωμοστῶν καὶ ἡ κήρυξις τῆς ἀναρχίας ὡς νόμου — δὲν εἶνε ἄλλο, παρὰ ἔργον σατανικόν. Κατ' αὐτοῦ ἐξηγέρθη τὸ ἠθικὸν φρόνημα τῆς Εὐρώπης, καὶ ἰδίᾳ τῆς Γερμανίας. Τὴν ἐξανάστασιν ὅμως ταύτην κατεχράσθησαν παρ' ἡμῖν αἱ πατρίαι ἐκείναι, τὰς ὁποίας βδελύσσεται πᾶς γνήσιος Γερμανός, ἐπειδὴ μετ' ἰοβόλου ὀδόντος δάκνουσι τὸ κράτος. Ἄλλ' ἡ κατάχρησις οὐδένα λόγον παρέχει, ὅπως παραγνωρίζωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ διαστραφέντος ἠθικοῦ αἰσθήματος καὶ μυκτηρίζωμεν αὐτό. Διότι εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ ἀπλότῳ καὶ καθαρότῳ τῷ τοῦ αἰσθημα τοῦτο δὲν γινώσκαι τὰς πολιτικὰς περιπλοκάς, οὐδὲ δύναται νὰ διακρίνῃ τὴν ἠθικὴν ἀπὸ τῆς πολιτικῆς, οὔτε λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ Γερμανία δὲν δύναται κηρύξῃ πόλεμον ἐναντίον τοῦ βορείου κολοσσοῦ χάριν λαοῦ, πρὸς ἐν οὐδὲν ἄμεσον συμφέρον τὴν συνδέει. Νὰ φειδόμεθα ὅμως πρέπει τὸ αἰσθημα τοῦτο, νὰ μὴ τὸ χλευάζωμεν, καὶ τοῦτο εἶνε πολιτικὴ, διότι ἐν ἄλλῃ περιστασίᾳ εἶνε πιθανὸν νὰ λάβωμεν ἀνάγκην τοιοῦτου αἰσθήματος. — Ἐν τῷ παρόντι δὲν δυνάμεθα νὰ κηρυχθῶμεν ἐχθροὶ πρὸς τὴν Ῥωσσίαν, οὔτε νὰ λάβωμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν μας τὸς ἐπαρχίας τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ὧν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας καταπατεῖ τὰ ἀναφαίρετα δικαιώματα· ἀλλὰ τὸ πάρα πολὺ εἶνε πάρα πολὺ· δὲν εἶνε δὲ ἀνάγκη τόσον νὰ τέρπωμεν αὐτὴν, ἐκεῖ μὲν μυκτηρίζοντες ἐν θυμῷ, ἐδῶ δὲ, ἐνώπιον τοῦ ἀπροκαλύπτου ἐκρωσσιμοῦ τῶν ὁμοφύλων μας, νὰ σιωπῶμεν ὡς ἰθὺς — καὶ ἐν αὐτῷ ἀκόμη τῷ Κοινοβουλίῳ. Ἡ ὑπερήφανος Γερμανία νὰ κλίνη τῶρα τὸ γόνυ πρὸ τῆς Ῥωσσίας! καὶ τοῦτο ἀνευ ὀφελείας! Ἄμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ ἡ ἄρκτος θὰ ἐπιπέσῃ κατ' ἡμῶν ἐκ τῶν νώτων καὶ ἡ εὐκαιρία αὐτῆ, καὶ ἐὰν δὲν ἐκτραγῆ τόσον ταχέως, ὅσον ἐφοβούμεθα ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος, δύναται νὰ παραυσιασθῆ ἴαν ταχέως.

Ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγον ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους Ἕλληνας — οὐχὶ πολὺ, διότι ἡ διαγωγὴ τῆς γερμανικῆς πολιτικῆς εἰς τὰ πράγματα ταῦτα μᾶς ἐνθυμίζει ἀτυχῶς τὴν διαγωγὴν τοῦ Μεττερνίχου πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅτε αὐτὴ ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Ἐκ τῶν λαῶν τῆς νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης οἱ Ἕλληνες ἔχουσιν ἀναμφισβητήτως τὸ λαμπρότερον μέλλον. Λόγος ἐγένετο περὶ τῶν ἀδυναμιῶν των, ἠδυνάμεθα δὲ καὶ ἄλλας νὰ προσάψωμεν εἰς αὐτούς, διότι ἀπήλασαν τὸν βασιλέα Ὀθῶνα. Ἀλλὰ φθάνει πλέον ὁ κατάλογος οὗτος τῶν ἀμαρτιῶν καὶ μάλιστα ἀφ' οἱ ἴδιοι μεταμελοῦνται διὰ τὸ πραξικόπημα εἰκεῖνο. Εἶνε λαὸς τείνων πρὸς τὴν μόρφωσιν καὶ ἀντὶ τούτου πολλὰ ἀμαρτήματα τῷ εἶνε συγγνωστά. Ἐν τῷ λαῷ τούτῳ ἐνυπάρχει χαλυβδίνη τις ἐλαστικότης, δὲν γνωρίζω ἄλλην λέξιν, παρὰ τὴν λατινικὴν *strenuitas*, — μία ἀδιάκοπος ὀρμὴ καὶ τάσις πρὸς τὸν ἀειφεγγῆ κόσμον τῆς γνώσεως, καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτὴ ὑπάρχει συνηνωμένη μετὰ τὸ ἱερὸν πῦρ τοῦ ἐμφύτου καὶ κληρονομικοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν πατρίδα. Εἶνε καὶ θέλουσι νὰ θεωρῶνται ὡς ἀληθῆς μορφωτικὸς λαός. Τὸν κύριον τούτον καὶ θεμελιώδη χαρακτήρα ὁ περιοδεύων αὐτῶν φίλος παρέστησεν ἐν ἐκάστη εὐκαιρίᾳ ὑπὸ τὴν πρέπουσαν αὐτοῦ ὄψιν. Δὲν εἶνε νέα ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν γνωρίζοντα αὐτὴν εἰς τὰς

ἡμέρας μου (1840) πολλοὶ γέροντες, ἐβδομηκοντούτεις, ἐπήγαινον εἰς τὰ σχολεῖον, ἵνα μάθωσι τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφήν. Τοιαύτην εἰκόνα παρέχει καὶ ὁ Ἐγγεὺς ἀφηγοῦμενος τὰ κατὰ τὴν ἀπὸ Καλαμῶν εἰς Σπάρτην πορείαν του. Σταματᾷ πρὸ τινος χανίου ἐγγὺς τῆς ἀγρίας χαράδρας τῆς Λαγκαδάς. Ὁ πανδοχεὺς Παπαδάκης τῷ λέγει, ὅτι ἐμαθε τὰ γράμματα παρὰ τοῦ δεκατριετοῦς υἱοῦ του Ἀθανασίου. Οὗτος δὲ τετράκις τῆς ἐβδομάδος πορεύεται εἰς τὸ τρεῖς ὥρας μακρὰν ἀπέχον σχολεῖον, διερχόμενος τὴν ἐπικίνδυνον ἐκείνην καὶ φοβερὰν φάραγγα, καὶ ἐκεῖ ἐμαθε κυρίως ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν τῆς πατρίδος, δύναται δὲ διὰ τῆς κωμῆλιας νὰ χαραῖξῃ ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ δωματίου τὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τούτους διὰ γραμμῆς νὰ ὑποδείξῃ τὴν ὁδὸν ἀπὸ Κερκύρας εἰς Θεσσαλονίκην, διηγουόμενος ἐν τῷ μεταξύ τὸ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου, τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου καὶ τὴν μάχην τῶν Θερμοπυλῶν. — Ἐκ τῶν λοιπῶν ἀναφέρω πρὸς τὸ σχολεῖον τῶν ἀπόρων παιδῶν, οἱ ὅποιοι ἐν Ἀθήναις τρέφονται καθαρῶς ὑποδήματα, πωλοῦντες ἐφημερίδας κτλ. τὸ σχολεῖον τοῦτο ἰδρύθη ὑφ' ἑνὸς ἐκ τῶν κοινωφελῶν σκοποῦς ἐπιδικωκόντων ἰδιωτικῶν συλλόγων, τοῦ Παρνασοῦ, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ διδασκαλία παρέχεται δωρεάν· οἱ παῖδες φοιτοῦσι πρὸς δῶμοι καὶ ἀδελφοί. Ὁ Ἐγγεὺς ἐπισκέπτεται τὸ σχολεῖον τοῦτο ἐν ὥρᾳ ἐξετάσεως καὶ λέγει: „Ἐὰν μὴ ἀλλαγοῦ, ἐν ταῦθα ἐνισχυθῆ ἢ πεποιθῆσθε μου περὶ τῆς ἐκπολιτιστικῆς ἀποστολῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐν Ἀνατολῇ. Καὶ ἐὰν παρὰ τοῖς ἀπογόνοις τούτοις τῶν Ἑλλήνων μὴδὲν ἄλλο περιεσώζετο ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου τῶν ἰδεῶν, παρὰ μόνον ἡ φιλομάθεια, ὁ πυρετὸς οὗτος τῆς μαθήσεως, πάλιν θὰ ἦσαν ἄξιοι τῆς προσοχῆς ἐκείνων, οἱ ὅποιοι μερμυρίζουσι περὶ τῆς τύχης τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου.“ — Θὰ εἶχομεν πρὸς τὸ νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, ὡς πρὸς τοῦτο δ' ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι ἐρρήθη ἤδη προκειμένου περὶ τοῦ παιδὸς τοῦ πανδοχέως, ὅτι δηλαδὴ κύριον μᾶθημα εἶνε ἡ πατρίς, ἡ γεωγραφία καὶ ἡ ἱστορία τῆς. Πῶς ἦσαν δὲ ἐν Γερμανίᾳ τὰ πράγματα κατὰ τοὺς παιδικοὺς ἡμῶν ἀκόμη χρόνους! — Οὐδεμία ὑπάρχει ὑπερβολικὴ τῶν μαθητῶν ταλαιπωρία! — Τίς πληρῶνει τὰ δημοτικὰ σχολεῖα; Ὁ δῆμος. „Ἡμεῖς ἐκτίσαμεν τὸ σχολεῖον, ἡμεῖς πληρόνομεν τὸν διδάσκαλον, ἡμεῖς ἀγοράζομεν τὰ βιβλία“ ἀποκρίνεται εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Ἐγγεὺς ὁ μεγαλόσωμος ἀρκάδιος δήμαρχος Λεωνίδας Σηλιόπουλος. — Ἡ ἀκμὴ τοῦ ἀθηναικοῦ πανεπιστημίου εἶνε γνωστὴ. Ἡ Ἀκαδημία εἶνε μεγαλοπρεπέστατον οἰκοδόμημα ἀρχαίου ρυθμοῦ δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Σίνα καὶ ἀπαιτήσαν δαπάνην 5 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, πρόκειται δὲ λαμπρὸν μαρτύριον, οὐχὶ βεβαίως μοναδικόν, τῶν ἔργων τοῦ πατριωτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. „Πολλὰ τῶν ὠραιότερων ἀθηναϊκῶν οἰκοδομημάτων εἶνε δωρήματα πολιτῶν. Ὀλόκληρα γυμνάσια, νοσοκομεῖα, παρεναγωγεῖα, κτίρια ἐκθέσεων ἰδρύθησαν ὑπὸ τῆς ἀξιοθαυμάστου ἐθελουσίας πλουσιῶν Ἑλλήνων. Ἡ Ἑλλὰς ὡς κράτος εἶνε ἰσως τὸ πτωχότατον ἐν Ἑλῆ τῇ Εὐρώπῃ, οἱ πολῖται του ὅμως συγκαταλέγονται μεταξύ τῶν πλουσιωτάτων. Αἱ Ἀθῆναι ἐχηματίσθησαν διὰ τῶν δωρεῶν συμπαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ.“

Ὀλίγα μόνον ἐπράξαν μέχρι τοῦδε οἱ νέοι Ἕλληνες ἐν τῇ τέχνῃ. Δὲν ἔσχον ἕως τῆς σήμερον καιρὸν νὰ διακριθῶσι καὶ ἐν τῷ εἶδει τούτῳ. Περιμεινόμεν ἀκόμη. Ἡ εὐφυΐα βεβαίως δὲν θὰ λείψῃ. — Κατὰ τὰλλα εἶνε ἀξιοθαύμαστος ἡ ταχύτης τῆς προόδου ἐν τῷ πολιτισμῷ.

Εἰς τοὺς δυσηρεστημένους ἐπισκέπτας τῆς Ἑλλάδος προβάλλει ὁ συγγραφεὺς τὴν εἰκόνα τῆς ἐκτακτῆς ταχείας ταύτης μορφωτικῆς κινήσεως, τὴν ὁποίαν σχηματίζει τις παραβάλλον τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς χώρας πρὸς τὴν μετὰ τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα· πρέπει δὲ ν' ἀναλογισθῶμεν πρὸς τὴν καὶ τί εἶπον οἱ ἱστορικοὶ, ὅτι δηλαδὴ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δέον νὰ φανταζώμεθα τὴν Ἑλλάδα, ὅπως τὴν Γερμανίαν μετὰ τὸν τριακονταετῆ πόλεμον. Ἐκπληξὴν καὶ θάμβος ἐμποιοῦσιν ὅσα ἐπετέλεσεν ἡ χώρα διὰ τόσον πενιγρῶν μέσων ἀπὸ τοῦ 1835, ὅτε ἀνέλαβε τὰς ἡνίας τῆς κυβερνήσεως ὁ Ὄθων, ὅσα ἐπετέλεσεν ἐν τῇ συγκοινωνίᾳ, ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ καὶ τῇ πνευματικῇ διαπλάσει. Μετὰ βραχείαν διακοπὴν ἢ πρόβδος ἔβαινε καὶ βαίνει τόσον ταχέως, ὥστε οὐδὲν ὀδοιπορικὸν βιβλίον δύναται νὰ συμβαδίσῃ πρὸς αὐτήν, ὥστε αἱ περιγραφαὶ ἐκ τοῦ ἔτους 1860 ἢ 1870 οὐδαμοῦ πλέον συμφανθοῦσι πρὸς τὰ παρόντα πράγματα. Τοῦτο ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, θ' ἀνεχώμεθα βεβαίως τὰς εἰσέτι ὑπαρχούσας ἀνωμαλίας, τὰς ἀγρίας ὁδοὺς, τὰ πενιγρά χάνια, τὰ ἀνευ ἐπιπλῶν δωμάτια, τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ τὰς ἄλλας ἐλλείψεις ἐν τόποις, ὅπου δὲν εἰσέδυσεν ἀκόμη ὁ πολιτισμὸς, καὶ θ' ἀπολαμβάνομεν ἀγογγύστως τὰ καλὰ, τὰ ὁποῖα εἰσερχόμενος οὗτος εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἴσως διαφθεῖρη. Τὰ εἰρημένα συγκεφαλαιοῦμεν διὰ τῆς ἐξῆς περιουσίας ἐν τέλει τοῦ βιβλίου τοῦ Ἐγγεὺς: „Ἀπὸ πολλοῦ οἱ ἐχέφρονες καὶ τὰ πράγματα εἰδότες ἄνδρες εἶνε πεπεισμένοι, ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶνε οἱ κυριώτεροι φορεῖς τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ καὶ ὅτι αὐτοὶ κατὰ τὴν λύσιν τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος εἶνε ἄξιοι νὰ διαδραματίωσι σπουδαιότερον πρόσωπον, παρ' ὅσον τοῖς ἐπετρέπη ἄχρι τοῦδε.“

Ἐἴτα δίδει ὁ συγγραφεὺς τὸν λόγον εἰς τινὰ Ἕλληνα φίλον του, ὅστις πλέκει τὸ ἐγκώμιον τῆς πατρίδος του, λέγων πολλὰς καὶ ἐξαναγνώστους ἀληθείας, πολλαχοῦ δὲ μεταπίπτων καὶ εἰς οὐ μικρὰς ὑπερβολὰς. Οὐχὶ ἀδίκως ἐξαιρεῖ ὁ φιλόπατρις οὗτος ἀπέναντι τῆς διχονοίας τῶν καλαίων τὴν σύμπνοιαν τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων, ὅτινες ὅλοι συνεχωνεύθησαν διὰ τοῦ πυρός τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πολέμου εἰς μίαν καὶ ἀμέριστον ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, προσθέτει, ὅτι οὐδένα φέρει πάσσαλον εἰς τὰς σάρκας του, ὅπως τὰ λοιπὰ νεώτερα κράτη μετὰ τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν τάξεων: εὐγενῶν, πολιτῶν, ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν, μετὰ τῶν μεταξὺ πολιτείας καὶ ἐκκλησίας ἀγῶνων των, τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐπιστήμης, δὲν ἔχει πρὸς τὴν ἰουδαϊκὸν ζήτημα, οὔτε Ἴρλανδίαν ὅπως οἱ Ἄγγλοι, οὔτε Πολωνούς, Δανούς, Γάλλους ὅπως ἡ Γερμανία, ἀλλὰ πᾶν ξένον αἷμα εὐκόλως καὶ ταχέως ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς μιᾶς ἐθνότητος. „Εἰς λαὸς εἰμὲθα, μίαν γλῶσσαν ὁμιλοῦμεν, πρὸς ἕνα θεὸν προσευχόμεθα, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θέλησιν ἔχομεν: τὴν θέλησιν, ὅπως ζήσωμεν ὡς ἔθνος — καὶ θὰ ζήσωμεν.“ Ὁ Ἐγγεὺς οὐδεμίαν ἔχει πρὸς ταῦτα ἀντίρρησην. Ἡμεῖς θὰ εἶχομεν τινὰς. Τῆς ἐλευθερωθείσης καὶ ἠνωμένης Ἑλλάδος ἡ ἱστορία εἶνε νεαρά. Εἰς τὰς σάρκας αὐτῆς δύνανται ἀκόμη, ἢ μᾶλλον εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἐμπηχθῶσι πάσσαλοι. Ἐχθραὶ καὶ διενέξεις μετὰ τῶν τάξεων ἴσως ὄχι, ἐπίσης οὐδὲ ζήτημα ἰουδαϊκόν, ἀλλὰ τὰ καθαρῶς πολιτικὰ κόμματα, καὶ παρὰ τὴν διάπυρον πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην, ὑφ' ἧς πόντες ἐκεῖ κάτω διαπλέγονται, θὰ φέρωσιν ἀκόμη εἰς πολλὰς ἀμηχανίας τὸ κράτος. Ἐπίσης καὶ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα πιθανόν εἶνε ν' ἀναφυῇ εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους..... Οὐδαμοῦς θὰ παρέβλαπτον ὁ Ἐγγεὺς τὴν θερμὴν του πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἐγάπην ἢ ὁποῖα

Εἰς ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΥΘΙΣΜΕΝΗ.

Εἰκὼν ὑπὸ Ε. Hebert.

τιμῆ τὴν καρδίαν του, ἐὰν δὲν παρεδέχετο ἄνευ ὕψων τὸ ἐγκώμιον τοῦ Ἑλληνοῦ. Δὲν ἀμφιβάλλομεν περὶ τῆς φιλοπατρίας του ὡς γερμανοῦ· ἡδύνατο δὲ νὰ καταδείξῃ αὐτὴν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ καὶ πρὸς τὴν νεαρὰν καὶ πολλῆς εἰσέτι πείρας ἐστέρημένην Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς παρατηρήσεως ταύτης οὐδὲλλως βέβαια θέλομεν νὰ μειώσωμεν τὸν εὐφρόσυτον ἔπαινον, μεθ' οὗ χαιρετίζομεν τὸ βιβλίον, τὸν ἔπαινον τῆς θυμηδίας, ἣν ἐκάστη αὐτοῦ σελὶς ἀποπνέει καὶ ἥτις σπανίως μόνον ἐπισκιάζει τὴν

ὀξυτέραν κρίσιν· εἶνε δὲ ἀνθρώπινον νὰ βλέπῃ ἐνιαχοῦ τὰ πράγματα πολὺ ῥόδινα. — Ζωηρὸν καὶ εὐκίνητον, ὅπως τὸ πνεῦμα τοῦ βιβλίου, εἶνε καὶ τὸ ὕψος του. Ζῆ, πορεύεται, δὲν σύρεται ἀνά μέσον περιπλοκῶν ῥιζῶν καὶ καλῶν, οὐδὲ προσκόπεται ἀνά πᾶν βῆμα, ὡς παθαίνουναι δυστυχῶς πολλῶν γερμανῶν τὰ δυσκίνητα γλωσσικὰ σκέλη. Ἡ κριτικὴ οὐδέποτε πρέπει νὰ λησμονῆ ἢ ἐξαιρῇ τὴν ἀρετὴν ταύτην, ἀφ' οὗ ἀτυχῶς ἡ γερμανικὴ φιλολογία δὲν ἀφθονεῖ συγγραφέων, οἱ ὅποιοι ἤξεύρουσαν νὰ γράψωσι.

ΤΟ ΡΙΖΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΝΙΚΑΣ.

ὑπὸ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΛΟΥ.

Α'.

Ἐκαθήμην ἐπὶ τοῦ ἐξώστου μετὰ τοῦ φίλου μου Κ*. Ἐνώπιον ἡμῶν, ἀποκρύπτων τὸν ὀρίζοντα, ὕψοστο ὁ Λυκαβητός, τεφρόχρους, ὑπὸ τοῦ ἀττικού ἡλίου, τοῦ ἀπ' αἰῶνων πυρακτοῦντος τὸν γρανιτώδη αὐτοῦ ὄγκον. Ἐπὶ τῆς φαλακρᾶς κορυφῆς του, ὑπερκειμένης τῶν Ἀθηνῶν, ὡς σκοπιά, διεγράφετο ὁ λευκὸς ναῦσκος τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, οὗ ὁ μικρὸς κώδων ἐσήμαινε μελαγχολικῶς τὸν ἐσπερινόν.

Πρὸ τῆς θύρας τῆς ἀπέναντι οἰκίας, νεάνιδες τῆς γειτονίας, ἐν ἀτημελήτῳ οἰκιακῇ στολῇ, συνεζήτουν ζωηρῶς.

— Τί ὦρά θὰ κλείσῃ ὁ κληδονα; ἠρώτησε φωνή τις.

— Σ' τῆς ἐννῆά, ἀπήντησεν ἄλλη φωνή.

Ὁ φίλος μου Κ*, εὐθυμὸς μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐγένετο σκυθρωπὸς διὰ μιᾶς.

— Τί ἔχεις; τὸν ἠρώτησα.

— Τί παράξενον πρᾶγμα εἶνε ἡ μνήμη μας! ἀνεφώνησεν ὁ φίλος μου. Βλέπομεν, ἀκούομεν κάτι τι μίαν φοράν, ἔπειτα παρέρχονται ἔτη, αἱ ἐντυπώσεις σωρεύονται ἐπὶ τῶν ἐντυπώσεων, αἱ παλαιαὶ θάπτονται ὑπὸ τὰς νεωτέρας, καὶ ἐντὸς τῆς κεφαλῆς μας μένουσιν ἀποτεθειμένα μορφαί, τοποθεσίαι, λόγοι, γεγονότα χωρὶς νὰ τὸ ὑποπτεύωμεν κἄν αἰφνης μία λέξις, εἰς τόνος φωνῆς τὰ ἐξάγει ἐκ τοῦ βάρους ὅπου ἦσαν κεκρυμμένα, τὰ φέρει ζωντανὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, χωρὶς ὁ χρόνος νὰ ἔχη ἀφαιρέσει τίποτε ἐκ τῆς δροσερότητός των. Αὐτὸ συνέβη τῶρα καὶ εἰς ἐμέ· ἡ λέξις κληδῶν, τὴν ὁποίαν ἤκουσα ἀπὸ τὸ στόμα τῆς κόρης ἐκείνης, μοὶ ἔφερε διὰ μιᾶς εἰς τὸν νοῦν μου μίαν ἀνάμνησιν, τὴν ὁποίαν ἠγνόουν ὅτι ἐφύλαττον με τὴν ἔντασιν εἰς τὴν μνήμην μου.

Μετὰ μικρὰν δὲ παύσιν:

— Ἡ δυστυχὴς κόρη! ἐπιθύρῃσεν ὡσεὶ καθ' ἑαυτὸν.

— Τί εἶνε ἡ ἀνάμνησίς σου αὐτή; ἠρώτησα.

— Ἄκουσε, μοὶ εἶπε.

Καὶ ἤρχισεν ὡς ἐξῆς:

Β'.

„Ὁ ἰατρός μοὶ εἶχεν εἰπῆ:

— Νὰ υπάγετε εἰς ἐν παραθαλάσσιον χωριό, ν' ἀναπνεύσετε καθαρὸν καὶ ζωογόνον ἀέρα τῆς θαλάσσης!

Ἐγὼ δὲ ὄχρως, αἰμωδιῶν ἔχων τὸ σῶμα ἐκ τῆς μακρᾶς νοσηλείας, διψῶν ἀέρα καὶ ἥλιον, καὶ ἀναπεπταμένον ὀρίζοντα, ἐπέβην μικρᾶς γολέτας κατευθυνομένης εἰς τὴν κομῆσιν Γ*, ἥτις οὐ μόνον εὐάερος ἦτο καὶ ἀπαραμίλλους εἶχεν ἐξοχάς, ἀλλὰ μοὶ ἐπέφύλαττε καὶ φιλόξενον στέγην καὶ περιποιήσεις ἀναγκαίας διὰ τὴν ἀνάρρωσίν μου, διότι ἐν

αὐτῇ κατοίκει ἡ θεία μου Γλυκερία, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπανδρευθεῖσα ἓνα τῶν ἐκεῖ προϋχόντων.

Ἡ κομῆσιν αὐτῇ εἶνε πολὺ γραφικὴ ὑπὸ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου φρουρίου διατεταμένη, διαίρεται εἰς δύο μέρη εἰς τὸ παρά τὴν θάλασσαν Κατωχωρί καὶ εἰς τὸ Ἀνωχωρί, τὴν ὑψηλὰ ἀνερχομένην συνοικίαν. Ὁ βλέπων ἀπὸ τὸ πέλαγος τοὺς λευκοὺς οἰκίσκους, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦ ἀποτόμου κατωφεροῦς ἐδάφους καταβαίνουσι μέχρι τῆς παραλίας, νομίζει πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ κομῆσιν, ὑπὸ πονηροῦ τινος πνεύματος καταληφθεῖσα, ἐν παραφορᾷ δαιμονιώσεως, ἤρξατο κατακρημνιζομένη ἀπὸ τοῦ βουνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν.

Οἱ κάτοικοι εἶνε, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀγωγιάται καὶ πλανόδιοι μεταπράται μεταφέροντες ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, εἰς ἀκτῖνα τριάκοντα μιλίων, ἐπὶ ἡμίονων, καὶ λιανικῶς πωλοῦντες ἔλαιον, σησαμέλαιον, σάπωνα. Τί βασανισμένη ζωὴ! Παρακολουθοῦσι πεζῇ τὸ κινητὸν κατάστημά των, εἰς τὴν ζέστην τοῦ θέρους, εἰς τὰς χιόνας τῶν ἀγρίων νυκτῶν τοῦ χειμῶνος, καταλύοντες ὅπου τοὺς καταλάβῃ ἡ σκοτία ἢ ἡ καταιγίς, εἰς καλύβην ἀνδρακίως ἐν τῷ δάσει, εἰς ποιμενικὴν μάνδραν ἐν τῇ κοιλάδι, εἰς μικρὸν καφενεῖον τῶν χωρίων, ὅπου δὲν ὑπάρχουν χάνια. Οἱ ἄλλοι κάτοικοι εἶνε γεωργοὶ ἢ μεταπράται τῆς θαλάσσης ῥιψοκινδύνως μετραχαντήρια πωλοῦντες ῥακῆν καὶ ὀϊνον εἰς τὰς παραλίους πόλεις καὶ τὰς νήσους.

Ὅτε ἡ φελοῦκα τῆς γολέτας με ἀπεβίβασεν εἰς τὴν παραλίαν, ἐστρωμένην κατὰ μῆκος διὰ τεφρῶν πετραδίων, τὰ ὅποια ἐλείαναν τὰ κύματα, ἠρώτησα ἓνα τῶν περιέρχων, οἵτινες πανταχοῦ καὶ πάντοτε συρρέουσιν εἰς τὸ παραθαλάσσιον, ὅταν φθάσῃ πλοῖον.

— Ποῦ εἰμπορῶ νὰ εὐρῶ τὸν κύρ Σίμον;

Ὁ κύρ Σίμος, ἦτο ὁ σύζυγος τῆς θείας μου, ὁ πλουσιώτατος τοῦ τόπου, ἔχων τὴν δύναμιν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν, ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα ἄγνωστος εἰς ἐμέ προσωπικῶς.

— Ἐκεῖ μέσα ἔστιν καφενέ, ἀπήντησεν ὁ ἐρωτηθεὶς.

Ἐισελθὼν εἰς τὸ καφενεῖον εἶδον ἄνθρωπον πεντηκοντούτην περίπου, εὐρύσωμον, ἀναστήματος μάλλον ὑψηλοῦ, καθήμενον ἐπὶ τοῦ περιθέοντος τὸ καφενεῖον ξυλίνου ἀνακλιντροῦ καὶ καρνίζοντα ναργιλέν· ἐφόρει εὐρωπαϊκὴν ἐνδυμασίαν καὶ ψιῆτινον πῖλον — ἐν ᾧ οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων ἐφόρουσαν πλατεῖαν βαμβακερὰν περισκελίδα καὶ φέσιον. — Τὸ εὐρύ του δὲ μέτωπον, ἡ προεξέχουσα κάτω σιαγὴν του, ἡ γριπὴ του δὲ ὀξύ ὑπὸ τὰς πικρὰς ὄφρυς βλέμμα του ἐξέφαινον νοήμονα καὶ ἐπιμόνον ἄνδρα.

Ἐκ τῆς γενομένης περιγραφῆς τῶν χαρακτηριστικῶν του ἐβεβαιώθην ὅτι εὐρισκόμην ἐνώπιον τοῦ θείου μου.

— Ἐλθε ὁ κύρ Σίμος; ἠρώτησα πλησιάζας.

Ἄλλ' οὗτος παρατήρησας με ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν με βλέμμα σχεδὸν ὀργίλον, διότι διέκοπτον τὰς σκέψεις του, — Μάλιστα, τί τρέχει; μοὶ εἶπε.

— Σὰς ἔχω ἓνα γράμμα.

Ἦπλωσε τὴν χεῖρά του καὶ ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν, χωρὶς νὰ μοὶ εἶπῃ νὰ καθήσω. Ἐγὼ λαβὼν σκαμνίον ἐκάθησα πλησίον του.

Ἐμβαλὼν τὰ ὀμματογυῖά του καὶ προσαρμόσας αὐτὰ ἐπὶ τῆς ῥινός, ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὴν ἐπιστολήν, ῥίπτων ἐνίοτε ἐπ' ἐμοῦ ταχὺ βλέμμα ἀνωθεν τῶν διόπτρων του. Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀναγνώσεως βραδύ μειδιάμα φιλοφροσύνης μοὶ ἔδειξεν ὄλον τὸ μέγεθος τῶν ὀδόντων του, ὡσεὶ δὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην με ἔβλεπε τὸ πρῶτον ἐμφανισθέντα ἐνώπιόν του, μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα εἰπών:

— Καλῶς ὄρισες, ἀνεψιέ.

Ἀμέσως δὲ πρὸς τὸν καφεπώλην ἐπιτακτικῶς:

— Ἐνα καφε τοῦ μουσαφίρη!

Μεθ' ὃ ἤρχισε τὰς ἐρωτήσεις του περὶ τῆς οἰκογενείας μας, ζητῶν πληροφορίας περὶ ἐκάστου φύλλου τοῦ γενεαλογικοῦ μας δένδρου, συνοδεύων ἐκάστην φράσιν του διὰ τοῦ γούρου, γούρου τοῦ ναργιλῆ, καὶ διὰ μέσου τοῦ ὑποκυνάου καπνοῦ, ὃν ἐξέβαλλε τοῦ στόματός του, ἀνακαλῶν τὰς μορφάς, ἃς δὲν εἶχεν ἴδῃ ἀπὸ εἰκοσι τριῶν ἐτῶν, ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ ἐνυμφεῦθη τὴν θείαν μου.

— Ἀργύρη, ἐφώνησεν ἐν μέσῳ δύο ἐρωτήσεων, εἰς τὸν καφετζῆ, πὲ νὰ κουβαλήσῃ ἀπ' τὴ βάρκα τὰ πράγματα τ' ἀνεψιοῦ μου ἔστὸ στίτι.

Στραφεὶς δὲ πρὸς με:

— Πᾶμε τῶρα νὰ σὲ ἴδῃ κ' ἡ θεία σου.

Καὶ περιτυλίξας τὸ μαρκοῦτσι περὶ τὸν ναργιλέν ἔρριψε δύο δεκάρας ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἀνηγέρθη, ἔλαβε τὴν χονδράν του ῥάβδον, καὶ προπορευόμενος, με κεφαλὴν ὀλίγον κεκυφίαν, ἀδιαφορῶν ἂν ἐγὼ παρηκολούθουν, κάμφας τὴν γωνίαν, με ὠδήγησεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ἥτις ἦν ἡ ὑπεράνω τοῦ καφενεῖου περικαλλῆς καὶ τριώροφος οἰκία.

Γ'.

Διελθόντες εὐρείαν αὐλήν, χρησιμεύουσαν ἄμα καὶ ὡς ἀναποθήκη, ἐν τῷ σκοτεινῷ βάθει τῆς ὁποίας διαφαίνοντο πελώριοι κάρδοι καὶ βαρέλλια, ἀνήλθομεν διὰ πλατείας κλίμακος εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, εἶτα δὲ δι' ἄλλης στενωτέρας, εἰς τὸ δεύτερον, ὅπου ἔκειτο ἡ αἰθουσα. Ἦτο δ' αὕτη εὐρὴ καὶ φωταυγὴς δωμάτιον, ἐσκευασμένον ἀνατολικῶς διὰ δαμασκηνουργοῦς μεντερίων καὶ τὸ δάπεδον ἔχον κεκαλυμμένον διὰ πολυτίμου ψιᾶθου. Οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκαλυμμένοι διὰ χρωματιστοῦ χαρτίου, ἐφ' οὗ πεντακοσιᾶκις τοῦλάχιστον ἐπανελαμβάνετο μία ἐρυθρὰ βοσκοπούλα βόσκουσα τὸ λευκὸν ἀρνάκι τῆς εἰς ἐν πρᾶσινον λειβάδι.

Μετ' ὀλίγον, κατεσπευσμένως ἐνδευθεῖσα καὶ ἀσθμαίνουσα, ἦλθεν ἡ θεία μου Γλυκερία, ὠραία γυνὴ με παράστημα ῥωμαίας μεδόνας, ἥτις ὀρμήσασα ἐπ' ἐμοῦ με ἤρπασε διὰ τῶν εὐρώστων βραχιόνων τῆς καὶ με κατεφιλεῖ ἀπλήστως· ἤξευρον ὅτι τὰ φιλήματα ἐκείνα δὲν ἐδίδοντο εἰς ἐμέ προσωπικῶς, ὃν οὐτε βρέφος εἶχεν ἴδῃ, ἀλλ' ὅτι τὰ ἐδεχόμενα διὰ λογαριασμόν τῆς μητρὸς, τῆς ἀδελφῆς τῆς, τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, ὃν τὰ χεῖλη ἐξεπροσώπων ἐγὼ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καὶ ὅτι τὰ δάκρυα διὰ τῶν ὀπίσθων κατέβρεχε τὰς παρειάς μου ἐχόνοντο ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς ἐπὶ τοῦ γενεθλίου ἐδάφους, τὸ ὅποιον τόσον ἐπόθει ἡ νοσταλγοῦσα καρδία τῆς καὶ τοῦ ὁποίου ἤμην ἐγὼ ἡ αἰσθητὴ παράστασις.

Ἐπὶ καθέκλας πλησίον μου καθήσασα με παρετήρει συντόμως, μειδιῶσα, εὐφραίνουσα τὸ βλέμμα τῆς εἰς τὴν θεὸν συγγενικῆς μορφῆς.

Καὶ ἤρξατο χεῖμαρρον ἐρωτήσεων, ὃν τὰς ἀπαντήσεις ἤκουε σείουσα τὴν κεφαλὴν, φαιδρυνομένη ἂν ὠμίλου περὶ γάμου συγγενοῦς τινος, σκυθρωπάζουσα ἂν ὠμίλου περὶ τοῦ θανάτου ἄλλου, ἀντανακλώσα, ὡς εἰπεῖν, ἐν ἀκαρεῖ εἰς τὸ βλέμμα τῆς τὴν εὐφρόσυτον λάμπην τῶν χαμηλίων λαμπάδων καὶ τὴν πένθιμον ὄψιν τοῦ τάφου.

Ὁραία κόρη ἀπερίττως διὰ χρωματιστοῦ ὑφάσματος ἐνδεδυμένη εἰσῆλθε κρατοῦσα δίσκον καὶ, χαρμὰ ἀδημόνως νεύουσα, χωρὶς νὰ χαιρετήσῃ, μοὶ προσήνεγκε, κατὰ τὴν καθιερωμένην ἐθιμοταξίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλοξενίας, γλυκὸ καὶ καφέν.

Ἀφ' οὗ ἔβηκα τὸ κοκκινίσαν ἐκ τοῦ σιραίου τοῦ βυσσίνου ἀργυροῦν κοχλιάριον ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος, καὶ ἔλαβον τὸν κωθίσκον τοῦ καφέ, μοὶ εἶπε:

— Μὲ τὰς ὑγείαις σας!

Εἰς ὃ ἀπήντησα τὸ κεκανονισμένον: εὐχαριστῶ.

Προσενεγκοῦσα δὲ καὶ εἰς τὸν πατέρα τῆς, ὀπισθοβάτησε βήματα τινα μετὰ τὸν δίσκον ἀνά χεῖρας καὶ παρὰ τὴν θύραν στραφεῖσα ἐξῆλθεν ἐν σπουδῇ.

Τὴν μεσημβρίαν, εἰς τὸ γεῦμα, ὅπερ παρετέθη οὐχὶ εἰς τὸ κελλάρι, ἀλλὰ πρὸς τιμὴν μου εἰς τὸ χαμίτι, τὸν εὐρὸν προθάλαμον τῆς αἰθούσης, πλην τοῦ κύρ Σίμου, ὅστις ἐξέβαλε τὸν ἐπενδύτην του, καὶ ἐφόρεσεν ἐπὶ κεφαλῆς σκούφον, πλην τῆς θείας μου καὶ τῆς μεγαλειτέρας ἐξαδέλφης μου, Ἀνθῆς, ἣν εἶχον ἴδῃ τὴν πρῶταν, προσῆλθε καὶ ὄχρὰ νεάνις με μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς ἀπεριγράφτου γλυκύτητος, καὶ καταμελαινῶν κόμην χλιδῶσαν κατακίπτουσαν εἰς δύο μακρὰς καὶ βαρείας πλεξίδας. Τὸ σῶμά τῆς ἀγνοοῦν τὴν καταδλιπτικὴν τυρανίαν τοῦ στηθοδέσμου διεγράφετο, ὑπὸ τὴν πτωχτὴν βαθύχρουν ἐσθήτα, μετ' εὐμελείας ἑλληνικοῦ ἀγάλματος. Ἀμέσως ἐνέει τις ὅτι ἂν ἡ κόρη ἐκείνη, ἢ μόλις εἰκοσαετίς εἶχεν ἐτι δρόσον ἐπὶ τῆς μορφῆς δὲν εἶχε πλέον ἐν τῇ καρδίᾳ. Ρίψασα ἐπ' ἐμοῦ ἀδιάφορον βλέμμα ἐκάθησε σιγῶσα παρὰ τὴν ἀδελφὴν τῆς.

Ἡ Ἀνθῆ ἦτο διαρκῶς σχεδὸν ἐπὶ ποδός, ἐκτελοῦσα τὴν ὑπηρεσίαν τῆς τραπέζης, ἐγειρομένη ἀνά πᾶσαν στιγμὴν ὅπως παραλάβῃ παρὰ τῆς ὑπηρετρίας τὰ πινάκια τοῦ φαγητοῦ, ἃτινα ἐκείνη ἐκόμιζε πλήρη ἐκ τοῦ μαγειρείου, ἢ μᾶς κερᾶση ἀπὸ χρυσῆς κανάτας τὸ ὠραῖον κρασί, τὸ ὅποιον ὁ κύρ Σίμος ἤνοιξε πρὸς τιμὴν μου τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ ἀδελφὴ τῆς ἔμμεν ἀπαθῆς· ἔτρωγεν ἄνευ ὀρέξεως, συχνὰ ἐγκαταλείπουσα τὴν κρατοῦσαν τὸ περόνιον χεῖρά τῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ παρατηροῦσα, διὰ τοῦ παραθύρου, λευκὸν τινα περίβολον, μακρὰν παρὰ τοὺς ἀνεμομύλους κείμενον.

Τότε ἡ μήτηρ τῆς, ἡρέμα σείουσα αὐτήν, τῇ ἔλεγε διὰ θωπευτικῆς φωνῆς:

— Φάγε, Ἀννίκα μου, φάγε κόρη μου.

Ἄλλ' ἡ Ἀννίκα ἐστρεφε νωθρῶς πρὸς αὐτὴν τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς τῆς ὡσεὶ ἔλεγε: Πρὸς τί; καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ μόλις συνέχουσα τὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἀνερχόμενα δάκρυα ἔρριπτεν ὀδονηρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ συζύγου τῆς, ἐπὶ τῆς Ἀνθῆς, ἐπ' ἐμοῦ, ὡς ζητοῦσα ἀρωγὴν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῆς.

Βαθεῖα λύπη καὶ σφοδρὰ ἄμα περιέργεια με εἶχε καταλάβῃ. Ποῖον μυστήριον ὑπεκρύπτετο ὑπὸ τὴν ἀπαραμύθητον ἐκείνην μελαγχολίαν; ποῖον πάθημα ἀφῆρεσε τὴν ζωηρότητα τῶν εἰκοσι ἐτῶν ἀπὸ τοῦ περικαλλοῦς ἐκείνου

σώματος; ποῖον δυστύχημα ἔρριψε τόσον βαρβαρὸν καὶ μαύρην σκίαν ἐπὶ τῆς ἀφελούς ἐκείνης ψυχῆς;

Δ'.

Κατὰ τὰς μακρὰς μου ἐκδρομὰς εἰς τὴν κατάφυτον κοιλάδα, ὑπὸ τὴν δροσερὰν σκίαν τῶν κλινόντων κλάδων, ὅτε πᾶ πτηνὰ ἐκελάδουν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου καὶ ὁ ῥυαξ ἐκελάρυνεν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, τὴν νύκτα, ὅτε οἱ ἄλλοι κατακλίνοντο ἐνωρίς, κ' ἐγὼ, παρὰ τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον ἀνέπνεον ἀπλήστως τὴν ποντιαδα αὐραν καὶ τὸ φέγγος τῆς σελήνης ἐμάρμαιρεν ἐπὶ τῶν κυμάτων εἰς μυριάδας ἀκτίνων θραυόμενον, διαρκῶς, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου παρίστατο ἡ ὠχρὰ μορφή τῆς Ἀννίκας.

Ὁ κυρ Σίμος, ὅστις ἄλλως δὲν ἦτο καὶ πολὺ ὀμιλητικὸς, καὶ ἡ θεία μου ἦτις ἦτο πολὺ, ἀπέφευγον νὰ μοὶ κάμωσι λόγον περὶ τῆς Ἀννίκας· ἐγὼ δὲ δὲν ἤθελον νὰ ζῆσω πληγὴν, ἣν ἐμάντευσα αἰμάσσουσαν· ἤκούμην λοιπὸν εἰς εἰκασίας.

Ἄλλὰ κατὰ μικρὸν ἀδελφικὴ οικειότης με συνέδεε πρὸς τὴν Ἀνθῆν· ἤρχετο ἐνίοτε εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἐφυλλολογεῖ τα τεύχη τοῦ Μουσείου, τοῦ ἐκδιδομένου τότε ἐν Ἀθῆναις καὶ τοῦ ὁποίου ἤμην συνδρομητής, ἐκβάλλουσα ἐπιφω-

νήματα θαυμασμῶ πρὸ πάσης εἰκόνας, ἢ ἴστατο καὶ παρτήρει μετ' ἐκπλήξεως τοὺς εἰκοσι τόμους ποικίλων βιβλίων, ἃ εἶχον τοποθετηθῆ ἐπὶ μιᾷ τραπέζης, ἐρωτῶσα μετ' ἀφελείας πλήρους χάριτος:

— Ὅλ' αὐτὰ τὸ διάβασες, ξάδελφε;

Ἐκείνης ἡ βιβλιοθήκη ὅλη ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὰ *Λιανοτράγουδα*, φυλλάδα δημοδῶν διστίχων, διετραγωδούντων ὁμοιοκαταληκτικῶς τοὺς καῦμούς τῆς ἀγάπης, τὰ ὅποια ἀπεστήριζε καὶ ἐτραγῶδει ὅτε ἐπότιζε τὸν βασιλικὸν καὶ τὴν δροσαχὴν τῆς εἰς τὸν ἡλιακόν, ὅτε ἐκέντα εἰς τὸ χαγιάτι τὰς τραχηλιάς τῆς, ἡ ὕφαινε τὰ μεταξωτὰ ὑποκάμισά τῆς εἰς τὸν ἀργαλειό. Ἄλλὰ τῶρα δὲν ἐτραγῶδει πλέον, ὅτε ἡ ἀδελφὴ τῆς ἦτο τόσον λυπημένη· ἴσως ἐνίοτε ἡ καρδίκα τῆς ἐπεθύμει νὰ ἐκχύσῃ εἰς αἰσθηματικὴν μελωδίαν τὴν νεανικὴν αὐτῆς ὄνειροπόλησιν, ἀλλὰ τὸ ἄσμα ἐσταμάτα εἰς τὰ χεῖλη τῆς.

— Ἀνθῆ, τῇ εἶπον μίαν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ λόγος ἦλθε περὶ τῆς ἀδελφῆς τῆς, τί ἔχει ἡ Ἀννίκα σὰς κ' ἐν' ἐστὶ λυπημένη;

Δὲν μοὶ ἀπήντησεν ἀμέσως· ἔκφρασις λύπης διεγύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς.

(ἔπεται συνέχεια.)

ΟΙ ΔΥΟ ΦΙΛΟΙ.

(τέλος).

Ὅτε ἔμεινα μόνος μετὰ τὴν Μοῦσαν, αὐτὴ με παρετήρησε τῶρα με κάπως διαφορετικὰ βλέμματα καὶ εἶπεν ἐπίσης με κάπως διαφορετικῶν τόνων καὶ τῶρα χωρὶς νὰ μειδιά:

— Δὲν γνωρίζω, κύριε Πέτρε, πῶς με κρίνετε τῶρα, πιστεύω ὅμως, ὅτι δὲν ἐλησιμονήσατε ἀκόμη, ὅποια ἤμην ἄλλοτε ἐν Μόσχᾳ. . . . Τότε εἶχον πεποιδῆσιν ἐπὶ τὸν ἑαυτὸν μου, ἤμην ἀχαλίνωτος καὶ . . . καὶ κακὴ· ἤθελον μόνον πρὸς εὐχαριστήσιν μου νὰ ζῶ. Ὅ,τι ἔχω νὰ σὰς εἰπῶ εἶνε τὸ ἐξῆς, ὅταν με ἔρριψαν πάλιν εἰς τοὺς πέντε δρόμους καὶ ἤμην πλέον χαμένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη ἀπὸ ἕλρον τὸν κόσμον καὶ, ἂν ὁ θεὸς δὲν μ' ἔπερνεν εἰς τοὺς κόλπους του, δὲν μοὶ ἔμεινεν ἄλλο παρὰ νὰ κόψω ἡ ἴδια τὸ νῆμα τῆς ζωῆς μου, τότε με συνήτησε πάλιν, καθὼς ἄλλοτε εἰς Βορονέσην, ὁ Παντολέον καὶ με ἔσωσε δευτέραν φορὰν. . . . Οὔτε τὴν παραμικρὰν ἐπίπληξιν, οὔτε τὸν ἐλάχιστον πικρὸν λόγον ἤκουσα ἐκ μέρους του, οὐδεμίαν ἀπαίτησιν μοὶ ἔκαμε. . . . Δὲν ἤμην ἀξία αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ὅμως με ἠγάπα καὶ . . . καὶ ἔγινε σύζυγός του. Αὐτὴ εἶνε ὅλη μου ἡ ἱστορία.

Ἐσίγησε καὶ ἔστρεψε πρὸς στιγμὴν τὴν κεφαλὴν ἀλλοχοῦ. Περὶ τὰ χεῖλη τῆς ἤρχισε πάλιν νὰ φαίνεται τὸ προηγούμενον ταπεινόφρον μειδιάμα. „Μὴ μ' ἐρωτᾷς, ἂν ὁ βίος ἔχη καμμίαν χάριν δι' ἐμέ“, μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἔλεγε τὴν φορὰν ταύτην τὸ μειδιάμα τῆς τοῦτο.

Ἡ συνομιλία μὰς περιστράφη εἰς πράγματα καθημερινά, μοὶ διηγήθη δὲ ἡ Μοῦσα, ὅτι ὁ Πουνίνος ἀρῆκε μίαν γαλῆν, τὴν ὅποιαν παρὰ πολὺ ἠνόησε. Ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ γαλῆ αὐτὴ ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς στέγης καὶ ἐκεῖ καθημένη ἤρχισεν ἀδιακόπως νὰ φωνάζῃ μιάου, μιάου, ὡς ἂν νὰ ἐθρῆναι τινα. Οἱ γείτονες, μοὶ ἔλεγεν, ἐφοβήθησαν πολὺ ἐκ τούτου καὶ ἐφαντάζοντο, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ Πουνίνου ἐμβῆκεν εἰς τὸ σῶμα τῆς γαλῆς ταύτης.

— Ὁ κύριος Παντολέον φαίνεται σήμερον πολὺ τεταραγμένος, εἶπον ἐγὼ ἐπὶ τέλους.

— Τὸ παρετήρησατε; μετ' ἠρώτησε στεναζούσα ἡ Μοῦσα. Καὶ πῶς νὰ μὴ ἦνε τεταραγμένος; Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σὰς εἰπῶ, ὅτι ἔμεινε πιστὸς εἰς τὰς πεποιδήσεις του. . . ἡ παρούσα κατάστασις τῶν πραγμάτων δὲν εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ τὸν κάμῃ νὰ τὰς ἀφήσῃ. (Ἡ Μοῦσα ἐξεφράζετο τῶρα ὅλος διαφόρως παρὰ ἐν Μόσχᾳ· ἡ γλῶσσά τῆς εἶχε προσλάβει χρωματισμὸν τινα, ὑποδηλοῦντα πολλὴν ἀνάγκωσιν φιλολογικῶν ἔργων.) Ἄλλως τε ἀγνοῶ, ἂν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ σὰς ἐμπιστευθῶ καὶ ἂν θ' ἀποδεχθῆτε τὴν ἐμπιστοσύνην μου. . . .

— Καὶ διὰ τί νομίζετε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μ' ἐμπιστευθῆτε;

— Δὲν εἶσθε εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κράτους; Δὲν εἶσθε ὑπάλληλος;

— Αἶ, λοιπὸν καὶ τί ἐκ τούτου;

— Τοῦτο σημαίνει ὅτι εἶσθε μετὰ τὸ κόμμα τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐθαύμασα πραγματικῶς τὴν ἀφελειαν τῆς νεαρᾶς γυναικός.

— Δὲν θέλω νὰ σὰς ἐκθέσω τὰς σχέσεις μου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἦτις σχεδὸν ἀγνοεῖ ἐντελῶς τὴν ὑπαρξίν μου, ἀπεκρίθη· σὺς δὲ μὴ ἀνησυχῆτε ἐκ τούτου. Τὴν ἐμπιστοσύνην σας δὲν θὰ καταχρασθῶ. Συμπαθῶ πρὸς τὰς πεποιδήσεις τοῦ συζύγου σας. . . . περισσότερο παρ' ὅσον ὑμεῖς νομίζετε.

Ἡ Μοῦσα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν.

— Δυνατὸν, εἶπε μετὰ τινος ἀμφιβολίας. Τὸ πρᾶγμα ὅμως ἔχει ὡς ἐξῆς· ἴσως ἐντὸς ολίγου ὁ Παντολέον ἀναγκασθῆ δι' ἔργων νὰ ἐκδηλώσῃ τὰς πεποιδήσεις του. Δὲν πρέπει νὰ τὰς περιορίξῃ μακρότερον, ἔχει δὲ καὶ ὁμόφρονας, τοὺς ὁποίους εἶνε ἀδύνατον τῶρα ν' ἀφήσῃ. . . .

ΑΙ ΚΑΜΠΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΩΝ.

νατο αντιγράφων και έκτελών χρέη αναγνώστου, επίσης δε πολλάκις συνεζήτησε προς τους παλαιοκαθολικούς, τους ιερείς και τους εξωρισμένους Πολωνούς. 'Η ύγεια του είχε καλώς, ως και η ιδική μου Αίφνης όμως χθές ελάβωμεν το υπόμνημα της 19^{ης} Φεβρουαρίου!*) 'Επί πολύ τὸ εἶχον περιμένει και ἐπὶ πολὺ διεδίδοντο φημαι περὶ τῶν πραγμάτων, τὰ ὅποια συνέβησαν αὐτοῦ, εἰς Πετρούπολιν

Γνωρίζετε τὸν ἄνδρα μου; ἡ δυστυχία δὲν τὸν μετέβαλεν ὅλως διόλου. 'Απ' ἐναντίας τὸν κατέστησε δραστηριώτερον και ἐνεργητικώτερον. (Δὲν ἔμπορῶ νὰ τὸ κρύψω, ὅτι ἡ Μοῦσα μοὶ ἔγραφεν „ἐναιργητικώτερον“). 'Εχει μὲν σιδηρᾶν θέλησιν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑποστή τὴν συγκίνησιν! Αἱ χεῖρες του ἔτρεμον, ὅταν ἀνεγίνωσκε τὴν εἰδησίν. 'Επειτα μ' ἐνηγκαλίσθη και μ' ἐφίλησε τρεῖς φορές, ἠθέλησε νὰ εἶπῃ τι — ἀλλ' ὄχι, οὔτε μίαν λέξιν κατώρθωσε νὰ προφέρῃ και ἐξερράγη, φαινόμενον παράδοξον, εἰς δάκρυα και ἐφώναξεν ἐπειτα αἰφνιδίως: „Ὀὐρρά! Ὀὐρρά! 'Ο Θεὸς σώζει τὸν Τσάρον!“**)

„Μάλιστα, κύριε Πέτρε, αὐτὰ τὰ εἶπεν ὁ ἴδιος! Κατόπιν προσέθηκε: „Τώρα ἔχομεν τὸν ἀποχωρισμόν μας Αὐτὸ εἶνε τὸ πρῶτον βῆμα, τὸ ὅποιον ἄλλοι ὀφείλουσι ν' ἀκολουθήσωσι.“ Καὶ ὅπως εὐρίσκειτο, γυμνοκέφαλος ἔτρεξε πρὸς τοὺς φίλους διὰ νὰ τοῖς εἰπῇ τὰ νέα. Τὸ πῦχος ἦτο δριμύ και εἶχεν ἤδη ἀρχίσει πυκνῶς νὰ χιονίζῃ. 'Ἡθέλησα νὰ τὸν κρατήσω, ἀλλὰ δὲν με ἤκουσεν. 'Όταν ἐπέστρεψεν, ἦτον ἐντελῶς χιονισμένος. 'Η κόμη, τὸ πρόσωπον, τὸ γέ-

νίον του — τώρα φέρει γένειον φθάνον μέχρι τοῦ στήθους — ὑπὸ τῆς χιόνος κεκαλυμμένα και αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἐπὶ τῶν παρεῶν του δάκρυα εἶχον παγώσει! 'Ἦτον ὅμως πολὺ ζωηρὸς και εὐθυμὸς και διάταξε ν' ἀνοίξω μίαν φιάλην οἴνου και ἐπιε μαζί με τοὺς φίλους μας — τοὺς ὁποίους εἶχε

φέρει μαζί του — εἰς ὕγεια του Τσάρου, τῆς Ἁγίας Ρωσίας και ὅλων τῶν ἐλευθέρων Ρώσων, και ἐπειτα λαμβάνων τὸ ποτήριον και βλέπων πρὸς τὸ ἔδαφος εἶπε: „Νίκανδρε, Νίκανδρε, τὸ ἤκουσες; Δὲν ὑπάρχουσι πλέον, δούλοι ἐν Ρωσίᾳ! Εὐφράνθητι και σὺ εἰς τὸν τάφον σου, καλαῖέ μου φίλε!“ Καὶ πολλὰ ἀλλὰ εἶπεν ἀκόμη, καθὼς π. χ. ὅτι αἱ προσδοκίαι του εἶχον ὑπερακοντισθῆ. Δὲν ἔμπορῶ πλέον νὰ τὰ ἐνθυμηθῶ ὅλα, ἀλλὰ σπανίως τὸν εἶχον ἰδεῖ τὸσον εὐτυχῆ. Καὶ δι' αὐτὸ λοιπὸν ἀπεφάσισα νὰ σᾶς γράψω, διὰ νὰ μάθητε πόσον ἐχάρημεν και ὑφράνημεν ἐδῶ μακρὰν εἰς τὴν Σιβηρίαν, και διὰ νὰ λάβητε και σᾶς μέρος εἰς τὴν χαρὰν μας“

Τὸ γράμμα τοῦτο εἶχον λάβει περὶ τὰ τέλη Μαρτίου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου ἔλαβον παρὰ τῆς Μούσης δευτέραν, πολὺ συντομωτέραν ἐπιστολήν. Μοὶ εἶλεγεν ἐν αὐτῇ, ὅτι ὁ σύζυγός της Παντολέων εἶχε κρουολογήσει τὴν ἡμέ-

ραν τῆς ἀφίξεως τοῦ ὑπομνήματος και ὅτι τῇ 12. Ἀπριλίου εἶχεν ἀποθάνει ἐκ περιπνευμονίας, ἐν ἡλικίᾳ 67 ἐτῶν. Προσέθετε δὲ ὅτι εἶχεν ἀποφασίσει νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὅπου εἶχε ταφῆ τὸ λείψανόν του, και νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον, ὅπερ αὐτὸς εἶχεν ἀρχίσει, διότι αὐτὴ ἦτον ἡ τελευταία θέλησις τοῦ μακαρίτου συζύγου της — και δι' αὐτὴν ἄλλη θέλησις εἰς τὸν κόσμον δὲν ὑπῆρχε.

*'Εκτοτε οὐδὲν πλέον ἤκουσα περὶ τῆς Μούσης.

ΤΑ ΓΙΓΑΝΤΩΔΗ ΔΕΝΔΡΑ ΤΗΣ ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑΣ.

1. ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ. 'Εξ ἀθηναϊκῆς φωτογραφίας (ἐν σελ. 209).

2. ΕἰΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΒΥΘΙΣΜΕΝΗ. Εἰκὼν ὑπὸ Ε. Hebert (ἐν σελ. 213). 'Ο καλλιτέχνης παριστάνει διὰ τῆς εἰκόνης ταύτης πτωχὴν κόρην τῶν νοτιῶν κλιμάτων ἰσταμένην παρὰ τινὰ κρήνην και πλέκουσαν. 'Η ὥραία νεᾶνις εἶνε βεβυθισμένη εἰς μελαγχολικὰ σκέψεις, ὅφ' ὧν, ὡς φαίνεται, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην διακόπτεται ἐν τῇ ἐργασίᾳ της.

3. Αἱ ΚΑΜΨΑΙ ΚΑΙ Οἱ ΕΧΘΡΟΙ ΤῶΝ (ἐν σελ. 217). 'Όλίγοι βεβαίως ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἔτυχέ ποτε νὰ μελετήσωσι τὸν βίον τῶν καμψῶν και τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐκ τοῦ κόσμου τῶν ἐντόμων, και ἐν τούτοις τὸ θέμα τοῦτο εἶνε τὸσον διδακτικὸν και ἀξίον ἐνδιαφέροντος, ὥστε ἐθεωρήσαμεν οὐχὶ ἄσκοπον νὰ παραθέσωμεν τὴν ἀνωτέρω εἰκόνα, ἡ ὅποια περιέχει ἐπὶ τὰ αὐτὸ πάντα τὰ εἶδη τῶν καταδιωκόντων τὴν κάμψην ἐντόμων. 'Ο καλλιτέχνης, ὅστις φαίνεται οὐχὶ ἀδαῆς τῆς ἐντομολογίας, παρέστησε ζωηρότατα διὰ τῶν γραμμῶν τὰς ἐπιθέσεις τῶν πτερωτῶν ἐντόμων κατὰ τῶν ἀμεριμῶν και ἀόπλων καμψῶν, αἵτινες τούτην βλάβην ἐπιφέρουσιν εἰς τὰ φυτὰ και τὰ ἄνθη.

'Επὶ τῶν φύλλων κραιμολαχάνων εὐρίσκει τις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου κάμψην περικυκλωμένην ὑπὸ λευκῶν ἢ ὑποκιτρίνων σωματίων, τὰ ὅποια ἐκ τοῦ σχήματος δύνανται νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ψάρια και ἐκλαμβάνονται πράγματι συχνάκις ὡς τοιαῦτα, ἀλλὰ μόνον ὑπ' ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι δὲν γνωρίζουσιν, ὅτι ἡ κάμψη ὡς ἀτελὲς ἀκόμη ἐντομον δὲν δύναται νὰ τέξῃ ψά.

Τὰ κίτρινα ἐκείνα ψάρια εἶνε τὰ βομβύκια τῶν σκοληκῶν και τῶν σχαδόνων, αἵτινες δαπάναις τῆς κάμψης ἐξῆσαν ἐν τῷ σώματί της· τὸ ἀτυχὲς ζωῆτιον διὰ μιᾶς διετρυπήθη ἔσθθεν καθ' ὅλα τὰ μέρη και ἐκ τοῦ δέρματός του ἐξῆλθον μικρὰ και λευκὰ σχαδόνες, αἱ ὅποια μόλις ἀπαλλαγῶσι τοῦ κελύφους της ἀρχίζουσι νὰ ὑφαίνωσιν, ἕως οὗ περιτυλιχθῶσιν εἰς τὰ ψοειδῆ ἐκείνα σωματῖα και ἐν τῇ καταστάσει ταῦτα παραμένουσι καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα.

Τὸ ἔαρ ἐξ ἐκᾶστου τῶν βομβυκίων τούτων ἐξέρχονται μικρὰ και μελανὰ ζωῆτια μετὰ κιτρίνων ποδῶν και μικρὰν γαστέρα (Microgaster glomeratus), αἱ ὅποια ἰπτάμεναι ἀναζητοῦσι πάλιν ἄλλας κάμψας και ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν, ὅπως ἐπὶ τῆς ῥαχέως τῶν ἐναποθέσωσι τὰ ψάρια των, ἅφ' οὗ διατρυπήσωσι διὰ τοῦ κέντρου τὸ δέρμα των. 'Η ἀτυχὴς κάμψη ὀγωνίζεται με ὅλας της τὰς δυνάμεις κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους καταβάλλεται και γίνεται βορὰ τῶν ἐπιμόνων και ἀμειλίκτων ἐχθρῶν. Τὴν τοιαύτην καταδίωξιν πιστῶς ἀπεικονίζει ἡ σημερινὴ ἡμῶν εἰκὼν.

4. ΤΑ ΓΙΓΑΝΤΩΔΗ ΔΕΝΔΡΑ ΤΗΣ ΚΑΛΙΦΟΡΝΙΑΣ (ἐν σελ. 220). Εἰς ἀπόστασιν ἡμισίας ἡμέρας ἀπὸ τῆς λαμπρᾶς κοιλάδος Yosemite ἐν Καλιφορνίᾳ προσέξουσιν ἐκ τοῦ πυκνοῦ και παρθένου δάσους πολυπληθῆ θαύματα τοῦ φωτικῶ κόσμου, γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ ὅποια οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπωνόμασαν δένδρα καμμοῦθ.

Ὡς ἀκτινοβόλοι και θεώρατοι πύργοι ὑψοῦνται οἱ γίγαντες οὔτοι τῶν μελανῶν δασῶν τῆς Καλιφορνίας, κατὰ τὴν περιφέρειαν, τὸ ὕψος, τὸν ὄγκον και τὴν ἡλικίαν ὑπερτεροῦντες πάντων, ὅσα μέχρι τοῦδε ἔδρεψεν ἐν τοῖς κόλποις της ἡ γῆ φυτικά θαύματα. Τιδέμενα πλησίον τῶν πυραμίδων πολλὰ τῶν θαυμασίων τούτων δένδρων ἠθέλον ἐπισκιάσει

διὰ τῶν τεραστίων κλάδων των τὰς κυρυφὰς τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἐκείνων ἔργων. Καὶ ὅμως ἐκ τινῶν λειψάνων τῶν δένδρων τούτων εἰς τὰ ἀμερικανικὰ δάση δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἄλλοτε ποτε εἶχον πολὺ μεγαλειτέρας διαστάσεις, ἢ σήμερον. 'Εν Calaveras Grove κεῖται, ἐκ τοῦ ἴδιου τοῦ βάρους ἐν τῇ γῇ κατὰ τὸ ἡμισυ περίπου κωχισμένος, ὁ „πατὴρ τοῦ δάσους“, ἔχων εἰς τὴν βάσιν του περιφέρειαν 112 ποδῶν. 'Επὶ τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ πρέπει νὰ διατρέξῃ τις ἀπόστασιν 200 ποδῶν, ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς τὴν θέσιν, ἅφ' ἧς ἐξέπεμψε τὸν πρῶτόν του κλάδον — ὄντα και τούτον τεραστίον ἀληθῶς δένδρον. 'Αν και ὁ γίγας ἀπὸ πολλοῦ ἐστερήθη τῆς κορυφῆς του, δυνάμεθα ἐν τούτοις νὰ ὑπολογίσωμεν, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δόξης του εἶχεν ὕψος ἀνωτέρον τῶν 450 ποδῶν. Πλησίον τοῦ ἐκπεπτακότου τούτου μονάρχου ἴσταται δευτέρως τις γίγας, τὸν ὅποιον κατὰ τὸ 1850 ἐργολάβος τις ἀμερικανὸς χάριν ἰδιοτελῶν σκοπῶν κατέρριψεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὸν κορμὸν αὐτοῦ εἰλείανε και μετέβαλεν εἰς αἰθούσαν χοροῦ, ἔφ' ἧς 32 πρόσωπα ἀνέτως ἠδύναντο νὰ χορεύωσι τετράχορον και Cotillon. 'Επὶ τινὰ χρόνον εὐρίσκειτο ἐνταῦθα και ἐν τυπογραφείῳ, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξεδίδετο ἐν ἐβδομαδιαίῳ φύλλῳ ὑπὸ τὸν τίτλον „Big-tree-bulletin“.

'Εν τῷ ἄλσει ἐπίσης τῆς Calaveras ὑψοῦται ἕτερον παρμέγεθες δένδρον, θάλλον εἰσέτι ἐν ὅλῳ του τῇ ἀκμῇ, καιτοῦ τὸ πῦρ ὑπέσκαφε τὴν βίξαν του και παρήγαγεν εἰς τὸν κορμὸν κοιλότητα, ἐν ἣ 16 ἔφηπτοι ἄνθρωποι δύνανται νὰ εὐρωσιν ἀνέτως ἄσυλον.

'Εν τῷ δάσει Mariposa ὑπάρχουσι δύο δένδρα ὀνομαζόμενα „Grizzly Giant“ και „Ohio“, ὧν ἐκάτερον εἰς τὸν κορμὸν του εἶχει περιφέρειαν 93 ποδῶν. 'Ενταῦθα εὐρίσκειται και τὴν διὰ τῆς σημερινῆς ἡμῶν εἰκόνης παριστανόμενην και μοναδικὴν βεβαίως εἰς τὸ εἶδος της πύλην, δι' ἧς ὁ ταξειδιώτης ὡς διὰ θριαμβευτικῆς ἀφίδος διέρχεται μετὰ τοῦ ὄχηματός αὐτοῦ, συρομένου ὑπὸ ἐξ φλογερῶν ἵππων.

Περὶ τοῦ ὄγκου δὲ τῶν παμμεγίστων τούτων δένδρων δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν πλήρη ἰδέαν ἐκ τινος ὑπολογισμοῦ, ὃν ἐδημοσίευσεν ὁ ἀμερικανὸς καθηγητῆς Whitney και καθ' ὃν ἐν και μόνον δένδρον δύναται νὰ παράσῃ σανίδα πάχους ἐνὸς δακτύλου και πλάτους 537,000 ποδῶν, ἀξίας δὲ 25,100 δολλαρίων.

Τὰ δένδρα ταῦτα εὐρίσκονται εἰς τὴν δυτικὴν κατωφέρειαν τῆς Σιέρας Νεβάδας, διανενημμένα εἰς ἐννέα διάφορα ἄλση, ἐξ ὧν τα τῆς Mariposa και Calaveras εἶνε τὰ μάλλον εὐπρόσιτα και γνωστὰ εἰς τοὺς ξένους. 'Επειδὴ δὲ τὰ δένδρα ταῦτα λίαν βραδέως αὐξάνουσι, πολλοὶ τῶν περιηγητῶν ἠθέλησαν ν' ἀποδώσωσιν αὐτοῖς ἡλικίαν τριῶν και τεσσάρων μάλιστα χιλιάδων ἐτῶν, ἀλλ' οἱ ὑπολογισμοὶ οὔτοι στηρίζονται ἐπὶ ὑποθέσεων μόνον, αἱ ὅποια δὲν δύνανται εὐκόλως ν' ἀποδειχθῶσι. 'Όπωςδῆποτε ὅμως τῶν καλιφορνέων τούτων γιγάντων ἀνευ ὑπερβολῆς ἢ ἡλικία δὲν εἶνε μικροτέρα τῶν 1500 ἕως 1800 ἐτῶν, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος ἢ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου φαίνεται ὡς μία ἡμέρα.

'Η ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις, ὅπως τῷ 1871 ἐκήρυξε ἐθνικὴν ἰδιοκτησίαν τὸ περιώνυμον ἄλσος Yellowstone ἐν Wyoming, οὕτω και εἰς τὰ δάση ταῦτα ἀπηγόρευσε πάντα μετοικισμὸν διὰ νὰ μείνῃ ἀπαρρηστος ἡ χάρις και τὸ μεγαλεῖον τῶν χωρῶν τούτων εἰς γενεὰς γενεῶν.

*) Δι' αὐτοῦ ἐκηρύχθη ἡ ἄρσις τῆς δουλοπαροικίας.

***) Διὰ τῶν λέξεων τούτων ἄρχεται ὁ ἔθνικός της Ρωσίας ὕμνος.

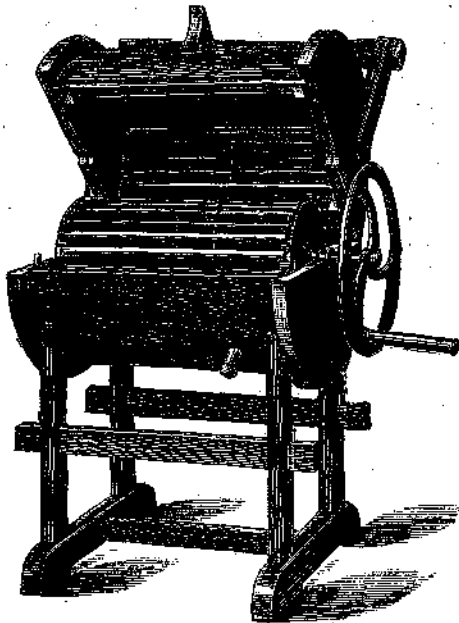
ΑΙ ΜΗΧΑΝΑΙ ΕΝ ΤΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ. ΝΕΟΝ ΕΙΔΟΣ ΠΑΥΝΤΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΗΣ.

Ἄφ' ου ἐν τῷ μεγάλῳ ἀγῶνι τοῦ βίου ἡ μηχανὴ κατήγαγε θρίαμβον κατὰ τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ πρώτιστα πάντων συνετέλεσεν εἰς τὴν νεωτέραν κοινωνικὴν ἀναμόρφωσιν καὶ τὸν ὄβρον τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος, ἐτοιμάζεται ἤδη νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἄδυνατα τοῦ ἀπλοῦ οἰκιακοῦ βίου. Ἡ βαπτομηχανὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πρόδρομος τῶν ἄλλων μηχανῶν ἐν τῇ νῆα ταύτῃ ἀναμορφώσεως. Τὰ ὠφελήματα καὶ τὰς ἄλλας εὐκολίας, ἃς ἐπορίσθημεν καὶ πορίζομεθα καθ' ἑκάστην ἐξ αὐτῆς, γνωρίζομεν πάντες πολὺ καλά καὶ οὐδεὶς πλέον δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ αὐτὰ τὴν σήμερον.

Ἄλλ' ὅσας ὑπηρεσίας καὶ ἀν μᾶς παρέχει, πάλιν δὲν κατάρθωσεν εἰσέτι νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον τῆς τελειότητός της. Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος βελτιοῦται καὶ τροποποιεῖται καὶ ἐνισχύεται διὰ νέων βοηθητικῶν συσκευῶν. Ἐν τῷ προηγουμένῳ εἰσέτι τεύχει εἶχε δοθῆ ἡμῖν εἰκαίρια νὰ μνημονεύσωμεν καὶ νὰ παραθέσωμεν τὴν εἰκόνα βαπτομηχανῆς συνδυαζομένης μετὰ ποικιλικοῦ μηχανήματος. Ἡ περὶ τὸ λειτουργεῖν ἱκανότης τῆς διπλῆς ταύτης μηχανῆς εἶνε τῷ ὄντι ἀξιοθαύμαστος. Ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι δύναται ὄχι μόνον ἡ ἐξηρασκμένη ράπτρια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄβροτέρα οἰμοδέσποινα καὶ ἡ ἐν χλιδῇ καὶ ἀναπαύσει ζώσα τρυφερὰ ἀριστοκρατίς νὰ κεντήσῃ διὰ τῆς συσκευῆς ταύτης γράμματα, μουσαϊκὰ καὶ ἄλλα τεχνουργήματα λεπτότατα, ἢ νὰ ἐμβαλῶσιν βεβαίως μέρη τῶν ἀσπρορουχῶν, χωρὶς νὰ ὑποστῇ τὴν παραμικρὰν κόπωσην, χωρὶς νὰ ἔχη ἀνάγκην τῆς ἐλαχίστης προγυμνάσεως. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἀποκαθιστᾷ εἰς τὴν βεβλαμμένην θέσιν τοῦ λευγεύματος ὄλος καινούργιος ὕψαγμα, τὸ ὅποιον μετὰ τὴν πλῆσιν καὶ τὸ ἀιδέωμαι μὲν εἶνε δυνατόν νὰ διακριθῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχικοῦ ὕψαμματος!

Ἡ μηχανὴ αὕτη ἀληθῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εἰς μικρὸς θρίαμβος τῆς βιομηχανίας.

Τὰ λοιπὰ μηχανήματα χάριν οἰκιακῶν ἐργασιῶν δὲν τυγχάνουσιν ἀτυχῶς τόσο ἐνδοτικῆς ὑποδοχῆς. Ὡς πρὸς ταῦτα ἀγαθὰ εἶνε ἀκόμη διηρημένοι εἰς δύο στρατὰ πεδὰ ἀντιμαχόμενα. Πρὸ πάντων δὲ πολλοὶ ἐχθροὶ ἔχουσιν αἱ πλυντικαὶ μηχαναί, πρὶν ὅμως νὰ ἐμολογήσωμεν, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδίκως τὰς καταπολεμοῦσιν, ἐπειδὴ ἡ ἐξυδάρευσις τῶν ἐφευρετῶν καὶ μηχανουργῶν ἡδυνήθη δια σχεδὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια παρετηρήθησαν εἰς τὰς πρώτας τοῦ εἴδους τούτου μηχανάς. Ἡ παραταπεινὴ ἡμῶν εἰκὼν παριστάνει ἐδῶ μίαν τοιαύτην πρακτικὴν καὶ χρῆσιμον πλυντικὴν μηχανήν, τὴν ὅποιαν κατασκευάσεν ἐν ἐργοστάσιον τῆς ἡμετέρας πόλεως καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ἀπὸ ἐνὸς ἡδῆ καὶ πλέον ἔτους εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἐπὶ ἰσχυροῦ ἐπιβάθρου ἐπαναπαύεται κυλινδροειδῆς καὶ ἐπίμηκες κιβώτιον, τὸ ὅποιον φέρει ἐσωθεν ζώνας ἐκ σανίδων. Ἐντὸς αὐτοῦ εὐρίσκειται προσέτι καὶ ἕτερος κύλινδρος, ἀποτελούμενος ἐκ τοιοῦτων ζυλίων ζωνῶν καὶ τιθέμενος εἰς κίνησιν διὰ τοῦ δεξιῶθεν φαινόμενου τροχοῦ. Τὰ πλυστικὰ τίθενται μετὰ θερμῶν σαπωνισμένων ὕδατος εἰς τὸ κιβώτιον, τὸ ὅποιον κατόπιν κλειόμεν. Μετὰ τοῦτο δὲ κινούμεν ταχέως τὸν τροχὸν ἀπὸ τῆς λαβῆς αὐτοῦ ἐναλλάξ, ὅτε πρὸς δεξιάν, ὅτε δὲ πρὸς

ἀριστεράν. Διὰ τῶν κινήσεων τούτων ἀντικαθίσταται ἡ τριβὴ τῶν πλυστικῶν διὰ τῶν χειρῶν καὶ συγχρόνως ἐξοικονομοῦμεν τόσην δύναμιν, ὥστε κοστὸν πλυστικῶν, τὰ ὅποια διὰ τῶν χειρῶν τοῦ εἰς ἄνθρωπος μόλις δὲ κατάρθωσιν νὰ πλύνῃ ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας, ἡμεῖς διὰ τῆς μηχανῆς δύναμεθα νὰ πλύνωμεν καθαρώς ἐντὸς δύο ὡρῶν τὸ πολὺ.

Μετὰ λύτης γνωστοποιούμεν ἐκείνοις ἐκ τῶν ἡμετέρων Συνδρομητῶν, ὅσοι δὲν κατέβαλον ἔτι μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὄλης πρώτης εξαμηνίας τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ὅτι δ' ἀνακοπῇ ἢ πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῇ τοῦ φύλλου. Τὸ μέτρον τοῦτο, ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῶν βαρυστάτων πρὸς ἔκδοσιν δαπανῶν, ἐφαρμοσθήσεται τοῦ λοιποῦ ἀπαρεγκλίτως καὶ ἀνεξαιρέτως πρὸς πάντας τοὺς κ. κ. Συνδρομητὰς, διὰ νὰ προληφθῇ νέα ἐκπρόθεμος ἔκδοσις, ἣν μόλις μετὰ διετίαν καὶ πλέον κατορθώσωμεν νῦν μετ' ἀλληπαλλήλους θυσιάς νὰ ἀποκαταστήσωμεν εἰς τὴν πρώτην καὶ

ποπέουσαν χρονικὴν ἰσορροπίαν. — κ. Ἰ. Κ. Τζ. εἰς Καβάλλαν. Ἐλάβομεν ὑπὸ σημείωσιν καὶ εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ὑποσχέσεις. — κ. Α. Μ. εἰς Ἀγγίλον. Ἡ Διεύθυνσις τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡμετέρου ἀνταποκριτοῦ κυρ. Θεμιστοκλέους Βαρεϊάδου ἔχει ὡς ἔξῃ: Péra, Place du Tunnel. — κ. Α. Κ. εἰς Κάρου. Ἐλήφθη Ἡ „Ἐπίτις“ ἀρχεται ἀπὸ τοῦ 12ου τεύχους τοῦ παρελθόντος ἔτους. — κ. Θ. Ε. εἰς Ζανζιβάρην (Ἀφρικῆς). Ἐλάβομεν τὰ χρήματα καὶ ἐνεγράψαμεν. Χαιρομεν δὲ ὅτι καὶ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς „φλογεράς“ ἡπείρου ὑπάρχουσιν ὁμογενεῖς διασω-

ζοντες τὴν πρὸς τα πατρίαν ἀγάπην. — κ. Α. Κ. εἰς Ἀθήνας. Ἐλήφθη καὶ τὸ τέλος. Τὰ πράγματα ὅμως δὲ μᾶς ὀδηγήσωσιν, ἐὰν πρέπει νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν ἐν δυοσίν ἢ ἐν τρισὶ τεύχεσι. — κ. Π. Ν. εἰς Τεκούτσι. Ἐνεγράψαμεν. Δι' ἐπιστολῆς δ' ἀπαντήσωμεν εἰς τὰς τόσον φιλόφρονας ἐκφράσεις Σας, ἐφ' αἷς ἀπὸ τοῦδε θερμώτατα Σας εὐχαριστοῦμεν. — κ. Μ. Δ. Σ. εἰς Ἀγκυραν. Θὰ Σας γράψωμεν — κ. Θ. Β. εἰς Κωνίπολιν. Ἐλπίζομεν ὅτι ἐλάβετε ἐν τῷ μεταξύ τὴν ἐπιστολήν μας, πληροφοροῦσαν ἱμάς περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἡμετέρων προθέσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. Ἄγγελος Βλάχος, πρεσβευτῆς τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων ἐν Βερολίνῳ. — Ἐπιτομὴ ἡμερῶν ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ Φρειδερίκου Θεοδώρου Vischer (τέλος). — Τὸ βιβλίον τῆς Ἀννίκας ὑπὸ Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου. — Οἱ δύο Φίλοι (Ἀντήγημα — τέλος). — Παναγοθήκη, ἡτοι ἐρμηνεία τῶν εἰκόνων. — Πουίλια. (Αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις. — Τὰ σκεῦη τῆς τραπέζης τοῦ ἀρχαίου βασιλικοῦ οἴκου. — Οἱ γαϊδάρηδες τῆς Ἑβρώπης. — Ὁ πρῶτος θῆλος θῆμαρχος. — Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Γουλιέλμου Σέρερ. — Ἡ Σάρα Βερνάρ καὶ ἡ λεοπαρδαλὶς της. — Ὁ Τσαρὸς Ἀλέξανδρος ἀλιεύων. — Ὁ πρίγκιψ Βαττεμβεργ καπνίζων. — Ὁ Βίρσοβ εἰς Αἴγυπτον.) — Ἐπιστήμη καὶ καλλιτεχνία. (Λαδὸς Πυγμαλίων ἐν Ἀφρικῇ. — Ἡ κατά Paul Bert νέα ναρκωτικὴ μέθοδος.) — Βιβλιοθήκη. — Αἱ μηχαναὶ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. Νέον εἶδος πλυντικῆς μηχανῆς (μετὰ εἰκόνας). — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ἄγγελος Βλάχος. Ἐξ ἀθηναϊκῆς φωτογραφίας (ἐν σελ. 209). — Εἰς σκέψεις βυθισμένη. Εἰκὼν ὑπὸ E. Hebert (σελ. 218). — Αἱ κόμποι καὶ οἱ ἐχθροὶ των (ἐν σελ. 217). — Τὰ γιγαντώδη δένδρα τῆς Καλιφορνίας (ἐν σελ. 220).

Ἐκδότης Π. Α. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.

τύποις Bar & Hermann, in Leipzig. — Χάρτες ἐκ τῆς Neus Papiermanufaktur in Straßburg. — Αὐτὸν Frey & Seuing, in Leipzig.